

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

Kada gimė lietuviška spauda Brazilijoje

“Mūsų Lietuvoje” buvo paskelbtas Spaudos Draugo aliarmuojantis šaukimas, kad, girdi, po visos eilės “spaudos metų”, “spaudos balių”, spaudos vaju ir kitokiais vardais raginimų paremti lietuvišką spaudą, neleisti jai numirti ir ją puoselėti, gerai būtų pažvelgus šiais metais ir į lietuviškos spaudos, lietuviškai spausdinto žodžio atsiradimą šioje žemėje, Brazilijoje, švenčiant jos gimimo 55 metų sukaktį.

Lietuviška spauda Brazilijoje savime neatsirado, ji neišdygo vienu lengvu piršto pamojimu, bet dideliu ryžtu ir sunkiu darbu. Pristatyti ją palikusiam savąjį kraštą, naujai atvykusiam lietuviui imigrantui, reikėjo spaudai pasižventusių žmonių, vadų ir, kodėl nepasakyti? — didvyrių. Spaudos Draugo duotam aliarmui, teigiamai atsiliepi “Mūsų Lietuva”, suprasdama ir įvertindama jos reikšmę mūsų ne tik praeities, bet ir dabarties gyvenime. Gal kam atrodytu, jog praeities prisiminimai neturi visiškai jokios reikšmės ir kurti mūsų ateitį, neatneš jokios naudos. O vis dėl to, taip nėra. Tik tinkamai pažinę praeitį, aiškias gaires galėsime tęsti ir ateičiai.

Būtų dėkinga “Mūsų Lietuvos” redakcija, jei kas imtųsi tokius atsiminimus rašyti ir skelbti laikraštyje ir pasidalinti savo mintimis bei praeities prisiminimais su skaitytojais, — sako Redakcija. Jei daug tokių sukakčių praleista nepaminėtų, tai dėl to, kad anais laikais nebuvo nė vieno -šios redakcijos kolektyvo nario, kad dabar galėtų imtis tikslaus aprašymo darbo.

Sutinkame su “Mūsų Lietuvos” redakcijos pareiškimu. Atkurti 55 metų lietuviškos spaudos atsiradimą Brazilijoje, tenka tik tiems, kurie toje epoko-

je gyveno ir sekė lietuviškos spaudos vystymąsi. Jei mums, senosios kartos spaudos darbininkams, bus leista (dėl ko neabejojame), manome prie to prisidės ir Spaudos Draugai savo atsiminimais, kad galėtume bešališkai, išsamiai nušviesti lietuviškos spaudos atsiradimą Brazilijoje.

Prieš porą metų, rodos, “Mūsų Lietuvos” korespondentas iškėlė mintį, kad būtų reikalus papildyti 50-metį (Cinquentenario), taip kad mūsų išeivijos istorija taptų kiek galint visapusiška ir neatsilikusi laike. Korespondentas sako: “Svarbu, kad nuo seniau čia gyvenantieji... imtųsi jie patys užrašinėti ar kam kitam papasakoti, ką jdomaus ir svaraus dar atmena... Kitaip išnyksime nei tikresnių pėdsakų nepalikę. Istorija yra gyvenimo mokytoja ir tam tikras ją rašiusiųjų dvasinis testamentas.” Su dideliu malonumu skaitys tokį testamentą kiekvienas iš mūsų, jei bent kiek rūpės praeities darbo visoki užmojų keliai ir išdavos. Nuo dabar pradėkime 55 metų lietuviškos spaudos testamentą.

(Bus daugiau)

LIETUVIŲ SAJUNGOS NAUJŲ METŲ BALIUS

Tradicinis Naujų Metų sutikimas Lietuvių Sąjungoje buvo suruoštas ir šiais metais. Publikos galima buvo priskaityti apie pusantro šimto. Paruošimas gražus, ypač žavėjo puikiai, epokai pritaikytos dekoracijos — A. Augustaičio tapytais piešiniais. Svečiai buvo pavaišinti turtingai, valgiais paruoštu stalu ir įvairiais gėrimais. Publikos nuotaika buvo gera, balius praėjo patenkinamai.

Buvęs

LIETUVIŠKOS SPAUDOS RĖMĖJAI
YRA SAVOS TAUTOS GYNĖJAI

KARIOKŲ VIZITAS SANPAULYJE

Kalėdų ir Naujų Metų švenčių proga, keletas “Kariokų” (Rijaus lietuvių), lankėsi Sanpaulyje ir šventes praleido su savo giminėmis ir pažįstamais. Antanas Saurusaitis su žmona Sonia ir dukromis svečiavosi pas savo gimines, — Antoniją ir Joną Gerulaičius. Wilis Kyzelis, pirmųjų metų imigrantas, su žmona Stase, šventes leido drauge su Saurusaiciais pas savo bičiulius Gerulaičius. Pasisvečiavę ir susitikę su pažįstamais, tuoj po Kalėdų grįžo į Rio, nes užsiėmimai ilgiau buvoti neleido. Stasė Dutkienė, Rijaus Lietuvių Moterų Draugijos veikėja, Kalėdas praleido su Gerulaičiais ir svečiavosi pas Anielę ir Antaną Dutkus Baigtį savo atostogas, nuvyko į Santos, pažinti tenykščią “praia” ir pasimatyti su pažįstamais. Stasė Dutkienė būdama Sanpaulyje, lankėsi Sąjungoje, dalyvavo Valdybos posėdyje ir Naujų Metų sutikime. Posėdyje trumpai apibūdino Rijaus lietuvių visuomeninį gyvenimą, nusiskųsdama dideliu lietuvių retėjimu ir žmonių stoka aktyvesniam darbui lietuviškos srityje. Kun. J. Janilionio, o vėliau kun. Z. Ignatavičiaus laikais, jų dėka, ir lietuviška kolonija buvo gyvensnė, judresnė. Rijaus lietuviams yra du dideli rūpesčiai: trūkumas lietuvių kunigo bažnytinėms apeigoms sustiprinti ryšius ir palaikyti lietuvių šiam mieste ir antras — priežiūra ir apsauga lietuviško paminklo, lietuviškos simbolio, pastatyto Catumbi kapuose, kuris reikalauja nuolatinio dėmesio ir lėšų. Stiprūs lietuviško judėjimo ramsčiai yra dar Broliai Gauliai, jų močiutė Gaulienė, Stasė Kyzelienė ir kt., vienas kitas prie centro gyvenantis tautietis.

Lietuviai neturėdami savo pastovios pastogės, jungiasi prie bažnyčios, Praça 15, ne tik pasimelsti Dievui, bet ir kitus visuomeninius ir lietuviškos reikalus aptarti. São Paulo lietuvių kolonija, kaip žinome pagal statistiką, turi 17 stiprių organizacijų. dėl tautinio solidarumo turėtų atkreipti dėmesį į Rijaus lietuvius.

Krsp.

AR JAU TURITE ĮSIGIJĘ ŠIAS JUOSTELES?

L.K.BENDRUOMENĖS CHORO KONCERTAS 1980

DAUD DAUG DAINELIŲ
Gražiausios ir populiariausios lietuviškos dainos

RAUDONA ROŽĖ — *Senų ir naujų dainų rinkinys*

GEGUŽINĖ — *Tradicinės subatvakario dainos ir šokiai*

ŽAVINGOS NAKTYS — *Visų mėgiama šokių muzika*

GERIAUSIA DOVANA MOTINOS DIENOS PROGA

Rua Juatindiba 28 — Pque da Moóca — Fone 273-0338

SHELL
AUTO-POSTO
GUARUJA

ALGIRDAS SLIESORAITIS
Savininkas

Av. Puglisi, 550

(Esq. da Rua Buenos Aires)

GUARUJÁ Fone 86-6789

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praėito nr.)

Kada gimė lietuviška spauda Brazilijoje

Kiekvienos tautos spauda atlieka didelį tautinį darbą, jei tiksliai išdėsto aprašomus davinius, teisingai paduoda laiko eigos įvykius. Tik iš tokios spaudos, studijuojantis jaunimas, arba kam rūpi istoriniai faktai, kad jais papildžius savo studijas, gali semtis tikrų žinių savo būsimiems mokslo darbams ir tiksliai perduoti įgytas žinias, kas jų siekia. O vis dėlto neteko skaityti bent kokiam aprašyme bei pranešime tiksliai perduotų žinių apie lietuvių imigrantų pirmuosius žingsnius, pirmuosius mėginimus įsteigti lietuvišką spaudą šiame krašte, nors apie tai prirašę yra, mūsų ir užsienio lietuviškoje spaudoje, keletą dešimčių metų "stebėję" bei "studijavę" lietuvių kultūrinį ir visuomeninį gyvenimą šioje šalyje. Taigi, siūlyti praplėsti "Penkiasdešimtmetį", neatitaisius jame sudėtų davinų, nepašalinus visų ten sukrautų netikslumų, būtų bergždžias darbas be jokios naudos, ir tolesnis klaidinimas skaitytojų. Kas siūlė tokį darbą papildyti, matyti, nėra skaitęs minėto leidinio, prie kurio dirbo iš viso vienuolika žmonių, įvairių profesijų, jau gerai subrendusių, vyrų ir moterų.

Vieton informuoti skaitytoją, duoti tiksliai žinias apie Brazilijos lietuvių kūrimąsi ir jų pastangas išsilaikyti šioje šalyje, skaitytojas daugelyje atvejų, klaidinamas neteisingomis informacijomis, netiksliais daviniais. Visose gyvenimo srityse, penkiasdešimties metų sukurtas lietuvių kolonijos vaizdas sukarikatūrintas.

Prieš pradėdant nagrinėti lietuvių spaudos atsiradimą ir jos plėtotę šioje šalyje, negalima tylomis praėiti ir nepaminėti, kas tuo reikalu buvo rašyta Amerikos lietuvių spaudoje, o taip pat ir pas mus, Brazilijoje, išleistame "Penkiasdešimtyje", kad įspėjus skaitytoją, ypač kuris domisi istoriniais įvykiais, ir nori pagilinti savo mokslines žinias tolimesnioms studijoms, jog tos žinios yra klaidingos ir bergždžias darbas būtų jomis naudotis.

Kanados lietuvių savaitraštį, "Tėviškės Žiburiuose", Rimas Amalviškis rašė apie Brazilijos lietuvių spaudą ir plunksnos darbuotojus. Paskelbtos informacijos kanadiškame savaitrašty, visiškai nesutampa su to paties autoriaus ir tuo pačiu klausimu skelbiamomis žiniomis "Penkiasdešimtmetį", minint penkiasdešimt metų emigracijos Brazili-

jon. Jau kam, kam, o tik ne R. Amalviškiui, tikrai būtų neleistina klajoti ūkanose, klaidinti ir tuos, kurie tikrai norėtų apie mus ką sužinoti. Juk T. Žiburių autorius apie Brazilijos lietuvių gyvenimą, ypač spaudą, rašo: "Jau beveik keturidešimtmečiai stebiu šitą gausią skaičiumi ir silpną kultūros darbais Pietų Amerikos lietuvių koloniją, kuriai jau prieš keliolika metų galėjome ruošti lietuviybės sunykimo nekrologą".

Po šitokio kategoriško ir iš anksto suformuluoto sprendimo, savo stebėjimams paremti, R. Amalviškis dėsto savo keturiasdešimtį metų stebėjimus. Skaitykime: "Pirmieji lietuviški spaudiniai čia pasirodė prieš penkiasdešimt metų. Pirmasis portugalų kalbos vadovėlis buvo išleistas S. Paulo mieste 1927 m. — J. Stankaičio "Lituanos no Brasil"... "1928 m. pradėtas leisti "Lietuvis Brazilijoje", kuris po kelių metų sutrumpino pavadinimą į "Lietuvis". Išsilaikė iki II-jo pasaulinio karo pradžios... Kiti vos pasirodydavo ir greit pranykdavo. Bene ilgiausiai išsilaikė Antano Dutkaus redaguotas "Brazilijos Lietuvių Aidas"... ir "Šviesa", kurią ilgiausiai redagavo poetas prel. Aleksandras Arminas". "Penkiasdešimtmečio" leidinyje, mūsų gerbiamas Brazilijos lietuvių gyvenimo žinovas, Rimas Amalviškis, užmiršęs ką buvo rašęs T.Ž., mums pasakoja visiškai ką kitą. Skaitykime: "Pirmas Brazilijos lietuvių laikraštis pasirodė 1929 metais sausio 13 dieną. Pradžioje jis vadinosi "Lietuvis Brazilijoje", kuris po kelių metų sutrumpino vardą ir vadinosi tik "Lietuvis". Štai tau, boba, ir dešimties! Skaitykime R. Amalviškio "studijas", vistiek nieko tikslaus nesužinojome kada, pagaliau, gimė lietuviškas žodis Brazilijoje, o matome tik didelę jovalienę, kurioje negalima surasti tiesos.

"Pirmas lietuviškas leidinys, portugalų kalbos vadovėlis, "Lituanos no Brasil", buvo išleistas S. Paulo mieste 1927 m. J. Stankaičio, — tvirtina ir, kaip gerą pinigą, mums įduoda R. Amalviškis. Atrodytų, kad portugalų kalbos vadovėlis, būtų lietuviškas leidinys. Kiek mums žinoma, tokio vadovėlio čia niekas neleido. Tiesa, Bronius Jodelis su Vagnerium bandė išleisti lietuvių portugalų kalbos žodyną.

(Seka: Spaustuvė "Birutė")

LIETUVIŠKOS SPAUDOS RĖMĖJAI
YRA SAVOS TAUTOS GYNĖJAI

V-asis PLJ KONGRESAS

ATSTOVŲ PRIRUOŠIMO SUSIRINKIMŲ KALENDORIUS

BLJS kviečia visus atstovus bei lietuvišką jaunimą, kuris domisi V-uoju PLJK-su, kad dalyvautų priruošimo susirinkimuose, kurie įvyks sekančiomis datomis:

- Sausio mėn: 29 d. — Bus rodamos skaidrės I-ojo PALJ suvažiavimo.
- Vasario mėn: — 19 d, 26 d.
- Kovo mėn: — 5 d., 19 d.
- Balandžio mėn: — 9 d., 30 d.
- Gegužės mėn: — 7 d., 28 d.
- Birželio mėn: — 11 d.

Susirinkimų vieta: Ramovė (V. Zeliņoje)

Susirinkimų valanda: 15:00 val.

Šių susirinkimų tikslas yra priruošti Brazilijos Atstovus, į V-ąjį PLJK-są taip kad jie būtų pajėgūs gerai atstovauti Brazilijos Lietuvių kolonijos Jaunimo pageidavimus.

Šiuo atžvilgiu, yra būtinas dalyvavimas visų atstovų bei pavaduotojų (Suplentes).

Prašome visų atstovų, kad perskaitytų "Atstovų Vadovėlį", nes bus išreikalaujama per visus susirinkimus jo tekstų žinojimas.

BLJ Sąjungos Valdyba

UŽSIMOKĖJO UŽ "ML"

| | |
|-----------------------|-----------|
| Albertas VARKALA | Cr.2.300, |
| Petronėlė VOSYLIENĖ | Cr.8.000, |
| Jurgis KAVALIŪNAS | Cr.2.300, |
| Aleksandras KERŠYS | Cr.3.000, |
| Sofia BLASKO | Cr.5.000, |
| Ona PATINSKIENĖ | Cr.2.500, |
| Marcelė ADULIS | Cr.3.000, |
| Vacys PUTVINSKAS | Cr.3.000, |
| Ona POLIKAITIENĖ | Cr.3.000, |
| Emilia PETKEVIČIUS | Cr.5.000, |
| Ona-Vilma KAUPAS | Cr.2.300, |
| Julia SKISTIMAS | Cr.5.000, |
| Aldona MEDZEKEVIČIŪTĖ | Cr.3.500, |
| Marijona SAKALAUSKAS | Cr.4.000, |
| Jonas MAKUSEVIČIUS | Cr.3.500, |
| Vytautas VOSYLIUS | Cr.2.500, |
| Vladas ZIZAS | Cr.4.000, |
| Vytas BIMBA | Cr.2.500, |

SHELL
AUTO-POSTO
GUARUJA

ALGIRDAS SLIESORAITIS
Savininkas

Av. Puglisi, 550

(Esq. da Rua Buenos Aires)

GUARUJÁ

Fone: 86-6789

Antanas Dufkus**LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS**

(tęsinys iš praeito nr.)

Spaustuvė "Biruté" ir pirmas laikraštis

Lietuviška spaustuvė Brazilijoje, São Paulo mieste, buvo įsteigta pradžioje 1927 metų. Jos steigėju buvo Konstantas Uckus, emigravęs Brazilijon 1926 metais. Konstantas Uckus vilkaviškietis, bet daug laiko gyvenęs Garliavos miestelyje, Kauno apylinkėje, kur buvo miesto valdybos nariu ir išrinktas kandidatu į trečiojo Seimo rinkimus, Socialdemokratų partijos.

Nelengvas buvo gyvenimas tuo metu Lietuvoje. Skurdo karo nualintas kraštas, vargo jame ir žmonės. Ir štai, pasklido po visą kraštą gandas, jog yra tokia šalis, Brazilija vadinama, kur reikalingi žmonės žemės ūkio darbams. Be to, krašto valdovai žadėjo apmokėti visas kelionės išlaidas, jei kas norėtų vykti į kavos plantacijas. Iki šiol niekam nepažįstama, negirdėta užjūrio žemė – Brazilija – visos Lietuvos žmonių, virto kasdieninė malda; tik apie Braziliją, buvo kalbama, tik apie ją svajojama. Na, ir užtvindė visą Lietuvą išvykimo banga, emigracijos slogutis, į kurį Lietuvos vyriausybė nekreipė dėmesio, nereagavo. Priešingai – dar buvo skatinami vykti į užsienius, kad palengvinus krašto ekonominę buklę. Tos pačios bangos paliestas, su šeima, išvyko Brazilijon ir šio krašto lietuviško žodžio pionierius, Konstantas Uckus. Atvažiavęs čionai, nesiskubino vykti į fazendas žemės ūkio darbams, bet pasiliko mieste ir tuoj ėmėsi verstis smulkia pramone – batų dirbtuve. Šito amato buvo pramokęs Lietuvoje, tarnaudamas kariuomenėje, kai buvo uždarytas daboklėn, drauge su kitais kareiviais, už dalyvavimą, 1920 metais, Kauno įgulos kareivių sukilime, dėl blogo maisto.

Jau pačioje imigracijos pradžioje, "pasipylė" čia, tarp lietuvių ateivių bei "išsivietinusių" iš savo krašto, visokiausio plauko elementų: Lietuvoje buvusių bankelių direktorių, ekonominių organizacijų vedėjų, lašynių skutimo specialistų, draugiškų veksėlių aktorių ir įvairių įvairiausių malversacijų autorių. Tai buvo "intelektualų" elementas, kuris įžvelgė, jog čia, Brazilijoje, įsimaišius į tūkstančius atvykstančių tautiečių eiles, nebus taip sunku verstis visokiais "lengvais" darbais, tik reikia mokėti "prisiplakti" prie



KONSTANTINAS UCKUS
(1896 – 1975)

kasdien didėjančios lietuvių imigrantų masės.

Tada laikai buvo geri. Pasaulinė krizė dar nebuvo palietusi šio krašto. Sunkioji pramonė vystimosi stadijoje. Darbo jėgos buvo medžiojamos ir gauti darbas nebuvo sunku. Momentas buvo palankus ir "intelektualams" veikti, nes išlaipdinti iš svetimų kraštų imigrantai, reikalingi buvo visokeriopos orientacijos, gero žodžio, paguodos. Bet kaip prie tos imigrantų masės priėti, jei jie buvo išsisklaidę, gyveno ir dirbo toli nuo centro. Reikalinga buvo turėti tam tikrų priemonių, kad lietuvių su lietuviu suartinus, sujungus juos tautiniais ryšiais. Reikalinga buvo surasti būdus prie jų priėti, užmegsti draugystę, drauge su jais pasiguosti išėivio dalia, pasidalyti savo tėvynės ilgesiu. Vienintelis tam reikalui kelias, kad prie jo priėjus, būtų spauda, lietuviškoji spauda. Tačiau viso to trūko. O kad prie to priėjus, reikalinga buvo turėti suorganizuotą vienetą, bendriją, na – ir pinigų.

"Šviesuolių" akys nukrypo tada į Mokos rajoną, į įsikūrusį su batų dirbtuve, Konstantą Uckų, kurio pramonė jau buvo pradėjusi pakenčiamai veikti, kur jau tada priglaudė ne vieną tautietį, atklydusį į svetimą kraštą, be draugų ir pažįstamų, suteikdamas jiems darbą. Ir sugundė "šviesuoliai" K. Uckų, o tas pasidavė, pasitikėdamas išdėstytiems planams ir gražiausiomis spalvomis nupiešta ateimi. O svarbiausia – tai pasitarnavimas lietuvių visuomenei. Ir taip, maitinamas gražiomis viltimis dėl ateities sau ir visuomenei, Konstantas Uckus, 1927 metų pradžioje, įsteigė pirmąją

lietuvišką spaustuvę Brazilijoje, pavadindamas ją "Lithuania" vardu. Vėliau nežinia dėl kokių sumetimų, "perkrikštino" ją į "Biruté".

Spaustuvės įsteigimas atnešė São Paulo lietuvių kolonijai daug gyvumo. Tuojau "Biruté" pasidarė kolonijos centru, iš kurio pasklido spausdintas lietuviškas žodis, kurio visi nekantriai laukė ir troško.

Lietuviai nesnaudė. Pagyvėjo save laikantieji inteligentai, "baltarankiai" imigrantai. Jie kūrė įvairius planus, visokius sumanymus siūlė kolonijos ateičiai. O kad tie planai būtų galima perduoti visuomenei, kad juos plačiai paskleidus lietuviuose, – reikėjo spaudos, trūko organizacijų, nebuvo vadų. Lietuviškoji spaustuvė "Biruté", pasidarė lietuviško judėjimo centru, kur gimdavo įvairūs sumanymai, susidarė lyg ryšys, kuris suartino ir pagyvino lietuvių gyvenimą, išjudino nostalgijor patekusius tautiečius. Nors ir nesutarčiai tada galvojo kolonijos pirmūnai, nevienodus planus kūrė ateičiai, tačiau visų kelio pabaiga buvo spaustuvė "Biruté" – Rua Visconde de Laguna nr. 1, kampas Rua da Moóca.

(Seka "Brazilijos Lietuvis" ir organizacijos).

UŽSIMOKĖJO UŽ "ML"

| | |
|-------------------------|--------------|
| Jonas PAUKŠTYS | Cr.4.000,00 |
| Robertas PETROKAS | Cr.3.500,00 |
| Jonas ir Ona GOLSKIS | Cr.5.000,00 |
| Jonas BRATKAUSKAS | Cr.6.000,00 |
| Lionginas GAIGALAS | Cr.3.500,00 |
| Maria BRASLAUSKIENĖ | Cr.3.500,00 |
| Ona GAIGALIENĖ | Cr.3.500,00 |
| Maria MAZURKEVIČIENĖ | Cr.8.000,00 |
| Ona Lisauskaitė LESSA | Cr.4.000,00 |
| Alfonsas LISAUSKAS | Cr.4.000,00 |
| Justinas ŽVINGILA | Cr.3.500,00 |
| Viktorija BUTKUS | Cr.3.500,00 |
| Helena MELDAUSKIENĖ | Cr.3.500,00 |
| Vera MUSTEIKIS | Cr.2.500,00 |
| Eugenija ŠLEPETYS | Cr.15.000,00 |
| Algimantas-Ona ŠLEPETYS | Cr.20.000,00 |

SHELL
AUTO-POSTO
GUARUJA

ALGIRDAS SLIESORAITIS
Savininkas

Av. Puglisi, 550

(Esq. da Rua Buenos Aires)

GUARUJÁ Fone 86-6789

Antanas Dutkus**LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ**

(Tęsa)

**"Brazilijos Lietuvis"
ir Organizacijos**

Isteigus "Birutės" spaustuvę, ji, sa-
vaime, virto beveik visų čia esamų
"šviesuolių" centru. Čia buvo spren-
džiami aktualūs ir kasdien didėjantys
lietuvių kolonijos reikalai. Nors lietu-
viško spausdinto žodžio dar nebuvo,
laikraščio dar niekas neleido, bet čia
rinkdavosi žmonės, kam laikraštis rū-
pėjo ir ragino spaustuvės savininką,
kad kuo greičiau aprūpintų spaustuvę
lietuviškais rašmenimis ir pradėtų
spausdinti lietuviškai propagandinius
lapelius, bet svarbiausia, lietuvišką
laikraštį, kuriam ir vardas jau buvo
parinktas ir turėjo vadintis "Brazilijos
Lietuvis (Lituanos no Brasil)". Bet apie
lėšas ir leidimo išlaidas, žinoma, nie-
kas nevargino galvos, o tik laukė laik-
raščio. Bet K. Uckus, turėdamas savo
kitą įmonę prižiūrėti, labai nesiskubi-
no, negalėjo daug laiko pašvęsti
spaustuvės reikalams, o be to, jam ir
patyrimo truko tam darbui.

Laikas bėgo savaitėmis. Sudaryti
planai dar vis negalėjo realizuoti dėl
tekniškų kliūčių ir bent kiek nusima-
nančių prie spaudos (laikraščių darbo
žmonių. Ir štai, sužinota, jog viena-
me, trečios rūšies viešbutyje, prie Luz
stoties, apsistojęs yra ir gyvenęs iš
iš Lietuvos atvykęs naujas emigrantas,
žmogus mokytas, Lietuvoje buvęs Fi-
nansų ministerijos svarbioms byloms
patarėju, bet po gruodžio karininkų
surošto perversmo, turėjęs nuo Sme-
tonos diktatūros bėgti iš Lietuvos,
tai iš Raseinių Jonas Stankaitis. Su-
rastas naujai atvykęs žmogus, daug
kuo galėtų padėti savo sumanumu, pa-
tyrimais, lietuviškai spaustuvei plėstis,
ypač pagelbėtų išleisti lietuvišką lai-
kraštį, kuris diena po dienos buvo vi-
sų laukiamas pasirodant. Taip tada
buvo galvojama. Bet sužinota, taip
pat, kad konkretizuoti tas mintis, pri-
traukti tą intelektualinę asmenybę
prie darbo, reikia ją iš viešbučio iš-
pirkti, — apmokėti padarytas jo išlai-
das viešbučiui. Taigi, "intelektualiųjų"
pajėgų akys vėl nukrypo į Konstan-
tą Uckų, į "Birutės" spaustuvę ir pra-
dėjo jo maldauti, kad išgelbėtų J.
Stankaitį iš keblios padėties ir nepraleistų tokios geros progos, pririšus jį
prie lietuviško darbo, o ypač prie
spaustuvės ir laikraščio.

"Birutės" spaustuvė ne tik ruošėsi
atlikti visokius spausdinius, bet galvo-



Konstantas Uckus, jo sūnus, 3-jų metų amžiaus, Albinas, Bronius Sukevičius ir
Petras Rutkauskas.

jo tikrai leisti lietuvišką laikraštį, pa-
sitikėdama žadėta parama iš šalies.
Buvo įsigyti lietuviški rašmenys, pa-
samdytas įgudęs tam darbui spaustu-
vininkas Jonas Balčiūnas, irgi naujas
emigrantas, ir paimti šio amato mo-
kintis jauni lietuviukai.

K. Uckus išlaisvinęs J. Stankaitį,
apgyvendino jį savo namuose. Spaus-
tuvės personalas lietuviškam darbui
buvo suorganizuotas. Turėdamas savo
kitą įmonę prižiūrėti, negalėjo daug
laiko pašvęsti spaustuvės reikalams, o
be to, neturėjo ir pakankamai patyri-
mo tokiam darbui. Atrodė, jog kaip
tik geru laiku pasirodė J. Stankaitis
tai vietai užpildyti, pavesdamas jam
prižiūrėti spaustuvės darbus. Be to,
jau nuo pat pradžios spėjo parodyti
savo apsukrumą su klientais, mokėjo
kelias svetimas kalbas. Tinkamesnio
asmens nebuvo ir, kaip tokį, K. Uc-
kus numatė padaryti jį ruošiamojo
laikraščio redaktorium, nes ir tų kva-
lifikacijų jam nestigo.

"Birutės" spaustuvės įsteigėjas ir
savininkas, didėjant spaustuvės dar-
bams ir negalėdamas tinkamai prižiū-
rėti dviejų įmonių, — batų dirbtuvės
ir spaustuvės, — pirmąją likvidavo,
pasilikdamas tik su spaustuve, man-
damas, jog tokiu tik būdu turėsiąs
daugiau laiko pasišvęsti spaudos dar-
bui ir pagreitinti išleisti taip visų lau-
kiamą laikraštį "Brazilijos Lietuvis".

Lietuviška spaustuvė "Birutė",
Konstanto Uckaus vedama, per 15

metų skleidė lietuvišką žodį visoje
Brazilijoje. Iš lietuviškos spaustuvės
išėjo kvalifikuoti grafikai, spaudos
darbo specialistai, kurių dalis šiandieną
turi gerai išvystytas nuosavas spau-
dos įmones, kiti prieš karą grįžo Lietu-
tuvon, o dar kiti liko pensininkais ar-
ba jau mirę yra. Iš lietuviškos spaus-
tuvės "Birutė" išėjo šie joje dirbę as-
menys: Albinas Uckus, sūnus Kon-
stanto Uckaus, Aleksandras Bumblis,
Petras Rutkauskas, Bronius Sukevičius,
Vytautas Rutkauskas, Jonas Biliūnas,
Vaclovas Liubčikas, Kazys Plantas,
Bronius Tebelskis, Juozas Šarkauskas,
Adolfas Speičys, Jonas Mozūras ir
Antanas Vaivutskas, jau miręs Lietu-
voje, ilgą laiką buvo "Gimtojo Kraš-
to" redaktorium. Tai lietuviai, o kiek
ten dirbo kitų tautų ir brazilų grafi-
kų, padėję "Birutei" progresuoti.

(Seka: Lietuviški laikraščiai)

SHELL
AUTO-POSTO
GUARUJA

ALGIRDAS SLIESORAITIS
Savininkas
Av. Puglisi, 550
(Esq. da Rua Buenos Aires)
GUARUJÁ Fone: 86-6789

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)

**Pradžia Lietuviškų
Laikraščių – Extra
Telegrama**



Kastantas Napoleonas Norkus,

Seniai jau buvo kalbama ir visoje São Paulo lietuvių kolonijoje ėjo gandas, jog greitai, labai greitai pasirodys lietuviškas laikraštis. Visi jo laukė, apie jį tik ir kalbėjo sekmadieniais susirinkę į Luz sodą, Mat tuo metu plačiausias lietuvių žinių bei visokiųjų gandy centrą buvo Luz sodas. Deja, laikas bėgo dienomis ir savaitėmis, o laikraščio kaip nėra, taip nėra. Pasiilgę savo žodžio, spausdinto žodžio, visokias išvadas darė. Daugiausiai dėl lietuviško laikraščio išleidimo, (o taip gi ir dėl organizacijų kūrimo), dirbo (žodžiu, Kostas Napoleonas Norkus, apsukrus ir gabus biznierių, padaręs pirmąją šioje srityje iniciatyvą, nežiniomis pasitraukė į Urugvajų, o vėliau persikėlė į Argentiją, kur iki mirties, iki 1973 m., redagavo "Argentinios Lietuvių Balsa". Dingus K. Norkui iš lietuvių padangės, gimė nusivylimas ir nepasitikėjimas. Daugelis pagauti pirmo entuziazmo, pradėjo atšalti, manydami, jog iš visų tų gražių kalbų ir pažadų lietuvių kolonijos gerovei, gims dar viena "arapuca" žmonėms apgaudinėti, kurių jau tuo laiku veikė jų ne mažai – tarpininkavimo, pirkimo, pardavimo, pinigų persiuntimo ir kitokių vadinamųjų kontorų, kurių jau trumpu laiku spėjo ne vieną lietuvių apgauti, pasisavindami patikėtus pinigus. Pagal buvusio konsulo dr. P. Mačiulio anuo metu surinktas žinias, mūsų tautiečiams padaryta nuostolių dešimtimis tūkstančių milrešų.

Ū toms kontoroms vadovavo, kaip jau esame anksčiau minėję, iš Lietuvos atbėgę "baltarankiai", slėpdamiesi nuo teisingumo rankos.

Nežiūrint pasireiškusių sunkumų ir pradėjusių sklįsti nepalankioms visuomenėje nuotaikoms, K. Uckus su J. Stankaičiu pasiryžo pradėtą darbą vykdyti – varyti į priekį. Kad prablaivinus lietuvišką São Paulo padangę ir nuraminus abejingai nusiteikusią lietuvių bendruomenę, paskubomis nutarė paskleisti Luz sode "Extra Telegrama", lietuvių žiniai pranešant, jog liepos pradžioje pasirodys "Brazilijos Lietuvis". Telegramoje pastebi, kad dėl techniškių kliūčių, laikraštis negalėjo pasirodyti. Kokios tos kliūtys buvo, telegrama nepasako.

"Extra Telegrama" be datos, buvo platinama birželio pabaigoje 1927 metais, ragindama lietuvišką visuomenę susidomėti laikraščiu, kuris pasirodys liepos pradžioje. Nepameluota. "Brazilijos Lietuvis", su leidėjo ir redaktoriaus – K. Uckaus ir J. Stankaičio – parašais, 1927 m. liepos mėn. 2 d., šeštadienį, jau buvo platinamas Luz sode ir lietuviams apgyventuose rajonuose. Koks buvo džiaugsmas išvysti Brazilijoje lietuvišką laikraštį.

laiku žmonės iš Lietuvos bėga ištisais kaimais ir dauguma jų atvažiuoja Brazilijon. Bet paklauskime jų, tų pilkų pūslėtrankių mūsų kaimiečių, kurie šventadieniais užtvinsta Luz sodą, ko jie čia atvažiavo ir ar manė jie, kelis metus atgal, kad jiems prisieis palikti savo gimtąsias šiaudines pastoges, savo gimines, savo kraštą ir įieškoti prieglaudos, visais atžvilgiais, svetimame krašte – Tolimoje Brazilijoje. Ar manė jie, kad jiems prisieis, gal būt daugumai, amžinai palikti savo tėvynę, kurią jie tokiu atsidėjimu kūrė ir ne vieną net kraują liejo už jos laisvę bei nepriklausomybę... Niekas iš mūsų nemanė, kad prisieis apleisti tą kraštą, kuriame mes gimėme ir augome, kurį mes savo pečiais išnešėme iš svetimų vergijos į nepriklausomą gyvenimą ir dėl kurio laisvės mes nieko nesigailėjome... Lietuvą sukūrė liaudis, bet to sunkaus darbo vaisiai teko tik saujeliam žmonių. Čia, mums kaip ateiviams, iš pradžių būna daug visokių sunkenybių. Tiems reikalams sutvarkyti, reikia kurti atitinkamas organizacijas, ir jose gvildinti visus sunkumus. Reikalinga turėti savas laikraštis. Be to, jokia pažanga, joks progresas, joks gėrbūvis – neįmanomas".

"Visą tai turint omeny, mes ir pradėjome leisti "Brazilijos Lietuvį". Pradžia buvo neapsakomai sunki ir kainavo daugybę pinigų, kurie, dievai žino,, ar kada grįš. Mums rūpi, kad laikraštis galėtų vienyti, organizuoti Bra-

Brazilijos LIETUVIS

LITHUANIO NO BRAZIL

Redaktorius-Gerente: J. STANKAITIS
Leidžia: K. UCKUS ir J. STANKAITIS
Adresas: 5 PAULISTA Visconde de Laguna 55
(Mooca, bondas: B, 12 ir kit.)
Kalbamasis valutas: nuo 18. 20 val kasdien

PROGRESYVĖS MINTIES
SAVAITRASTIS

PRENUMERATŲ KAINA
BRAZILIJOS: Metams—19 \$, 1 mėn 2 \$, Anksčiau
Ni. kaina 400 Re. Užsieny—drugiopa.
Laikraštis skolin nesunčiomas. Platintojame geras
pajinas.

I METAI

São Paulo, Šeštadienis, 1927 m. 2 d. Liepos m.

Nr. 1

Redakcija "Pirmajame Žody" pasisako, jog laikraštis būsiąs savaitinis, pažangios minties ir ginsiąs visus, Brazilijoje gyvenančių lietuvių reikalus. Pirmoje vietoje pasveikino "Lietuvos pažangiąją visuomenę", drąsiai kovojančią su Lietuvą žudančiu fašizmu". Kreipdamosi į Lietuvoje pasilikusius tautiečius, redakcija sušunka šiais žodžiais: "Broliai! Nors mes ir toli nuo jūsų, bet mūsų sielos su jumis".

"Brazilijos Lietuvis" leidėjai pirmajame žody j skaitytojus, tarp visokių išvedžiojimų ir aiškinimų, sako: "Mūsų šiandien tik apie vieną São Paulo yra jau j 30.000 ir tas skaičius kasdieną didėja naujais ateiviais. Paskutiniu

zilijoje gyvenančius lietuvius, duoti jiems dvasinio peno, būti jų draugu, patarėju ir ramintoju sunkiose valandose. Šiuo tikslu vaduodamiesi, mes ir leidžiame j pasaulį 1-ąjį "Brazilijos Lietuvis" nr."

(Seka: pirmieji žingsniai ir intrigos)

Dra. HELGA HERING

MÉDICA – GYDYTOJA
HOMENS SENHORAS CRIANÇAS
Rua Quartim Barbosa, 6 – B. do Limão
Fone: 265-7590
De 2a a 6a. das 8 às 12 hs. e das 14 às 18 hs.
KALBAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus**LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS**

(tęsinys iš praeito nr.)

Pirmieji lietuviškos spaudos žingsniai ir prasidedančios intrigos

Pradžia lietuviškos spaudos Brazilijoje, buvo labai sunki, (ne lengvesnė jos padėtis ir šiandieną). Trūko lėšų ir patyrusių žmonių tam darbui. Jei vienai visuomenės daliai laikraštis buvo laukiamas svečias lietuvių šeimoje, kad iš jo sužinotų apie darbus, naujus įvykius pasaulyje, o taip pat ir naujienų iš tėvynės, išgirdus apie ateivių lietuvių formavimąsi visuomeniškam darbui, – kurti organizacijas, tai kita dalis, laikraščiu pasirodžius ir redakcijai paskelbus savo konkretaus veikimo pagrindus, pradėjo reikšti nepalankumo žymes, nesantaikos diegus. Mat, "Brazilijos Lietuvis" redakcija pasisakė, jog laikraštis būsiąs "pažangios minties, ginsiąs Brazilijoje gyvenančių lietuvių visus reikalus, kovosiąs su neteisybėmis ir Lietuvą žudančiomis negerovėmis".

Vos tik pirmuosius žingsnius lietuviui žengus svetimoje žemėje, jisai spėjo pajusti neteisybės, nuoskaudų ir apgaulių iš savų tautiečių. O kad jų apsisaugojus, neišvengiamai būtinas laikraštis. Po kelių išleistų laikraščio numerių, jau galima buvo stebėti ir jausti, ypač tarp vadų, kova dėl pirmenybės, dėl pirmaujančių vietų kolonijoje, dėl politiškų nesutapimų.

"Brazilijos Lietuvis" nors ir pasisakė savo platformoje, kad kovosiąs su bepradėjusių plisti pasaulyje ir stiprėti tėvynėje, tuo metu, "madingus" politinius pasireiškimus, bet savo puslapiuose tų klausimų nekėlė, visiškai jų nenauginėjo. Daugiausia rūpinosi kasdieniniu lietuvių gyvenimu, ragino lietuvius organizuotis, rūpintis lietuviškų mokyklų steigimu atsivežtiems savo vaikams ir kėlė balsą kitais kultūrinio gyvenimo reikalais. Šioje atmosferoje gimsta lietuvių organizacija "Aušra". Visuomeninis bei kultūrinis gyvenimas konsoliduo-



Brazilijos Lietuvis Redaktorius Jonas Stankaitis tarp aušriečių, vidury su akiniais, išvykstant į Argentiją.

jasi. "Aušros" įstatus paruošė "Brazilijos Lietuvis" redaktorius J. Stankaitis, pabrėždamas jos kredo: "Brazilijos progresyvių lietuvių kultūrinė ir ekonominė Sąjunga "Aušra". Tiek laikraščiu, tiek organizacijai "Aušra", visuomenė reikė simpatijų, abiem palankumas visuomenėje didėjo. Nežiūrint to, finansiniai sunkumai vienam žmogui leisti laikraštį, buvo per sunkūs. Kad sustiprintus laikraščio ekonominius reikalus, pradėta svarstyti "Brazilijos Lietuvis" perleisti "Aušrai", kuri, sukaupusi nemažą skaičių narių, lengviau galės verstis finansiskai. J. Stankaitis, savo ir "Aušros" vardu kreipiasi į Šiaurės Amerikos lietuvius, per spaudą, prašydamas paramos laikraščiu, pastebėdamas, jog "Laikraštį įkūrėm mudu, aš ir K. Uckus, su tuščiais kišenais. Mūsų silpnumu pasinaudodami, dabar rengiasi išleisti laikraštį kiti, norėdami mus nuslopinti. Sunku be pinigų, bet mes nenusimename." (Sandara 1927).

Šešias savaites ejęs, "Brazilijos Lietuvis", staiga, sustojo. Tik rugsėjo pa-

baigoje 1927 m., išeina 7-tas numeris, bet leidėju jau pasirašo Aušros Bendrovė. Laikraščio sustojimo laikotarpį, K. Uckus ir J. Stankaitis, kažin kieno pasidarbavimu, buvo įduoti administracijos organams. Po apklausinėjimų,

abu buvo paleisti. Laikraščio leidimą K. Uckus perleido "Aušrai", pasilikdamas tvarkyti savo spaustuvės komercinius reikalus. J. Stankaitiui, jį paleidžiant, buvo pastatytos sąlygos – apieisti Braziliją. Ką jisai ir padarė. Išvyko Argentinon. Laikraštis "Brazilijos Lietuvis" pradėtas iš naujo leisti, pirmą "Aušros" bendrovės, o vėliau "Aušros" draugijus vardu. Redaktorium pasirašo Juozas Ruškys, kolonizacijos bendrovės "Alfa" tarnautojas. "Alfa", kaip žinome, pagarsėjo ne tik čia, bet ir visoje Lietuvoje, žemių pardavinėjimu "Nova Lithuania" kolonijoje", kuri padarė lietuviams labai daug nuostolių ir skriaudos.

Vos kelioms laidoms pasirodžius "Brazilijos Lietuviui", naujiems šeiminkams tvarkant, su 1927 metais, savo trumpą gyvenimą baigė ir pirmasis lietuvių laikraštis "Brazilijos Lietuvis". 1928 met. Sausio m. 1 dieną, jo vieton pasirodė visai naujas "Lietuvių Literatų Grupės" leidžiamas laikraštis "Pietų Amerikos Lietuvis", redaguojamas Juozo Ruškio, to paties, kuris užbaigė su "Brazilijos Lietuviu". Naujas laikraštis buvo spausdinamas Konstan-Uckaus spaustuvėje Lithuania.

Seka: Pietų Amerikos Lietuvis.

J. BUTRIMAVIČIUS

ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4º and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

K L A B A M A L I E T U V I Š K A I

LIETUVIŠKOS SPAUDOS RĖMĖJAI
YRA SAVOS TAUTOS GYNĖJAI

Antanas Dutkus**LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS**

(tęsinys iš praeito nr.)

"Pietų Amerikos Lietuvis", jo leidėjai ir Redaktoriai

Pasitraukus Konstantui Uckui iš Brazilijos Lietuvisio leidimo, o Jonui Stankaičiui išvykus į Argentiją, laikraštis pateko Aušros sąjungos įtakon, kurios pirmininku tada buvo Juozas Ruškys. Taip padėčiai susiklosčius ir nesant kito redaktoriaus, Aušros pirmininkas ir šias pareigas prisiėmė sau. Kadangi buvo žemės ūkio kolonizacijos bendrovės "Alfos" ir draugijos "Agrikultūros" tarnautojas, tai ir laikraštis pasidarė grynai tų "kolonizacijos" bendrovių įrankiu, kurių didžiausi skelbimai buvo talpinami laikraštyje, kad tik daugiau pritraukus lietuvių ir kad skelbiamose kolonijose pirktų žemes. Aušros sąjunga iki šiolei moraliai ir, retkarčiais, materialiai rėmusi "Brazilijos Lietuvį" ir matydama j kokias rankas, kieno įtakon laikraštis pakripo, nuo jo visiškai atšalo, jausdama kad visuomenės siekimams ir jos aspiracijoms nebeatitiko.

Kad minėtos bendrovės, savo poveikiais, darė didelę įtaką vos pradėjusiai gimti lietuviškai spaudai, įdomu pažvelgti ir į tų bendrovių praeitį, į jų galybę, ypač į "Alfą", kuri savo laiku garsėjo visoje Lietuvoje.

— Kai emigracija iš Lietuvos pasiekė aukščiausio savo lygio, Kaune pradėjo veikti "Alfos" vardu bendrovė, lietuviams Brazilijoje kolonizuoti. Užteko žmogui tik nusipirkti toje bendrovėje laivokartę į Braziliją, kad automatiškai tapus žemės ūkio savininku šioje šalyje. Tokie ūkiai buvo siūlomi "Alfos" bendrovės "Nova Lituania" kolonijoje. Lietuvos valstietis, amžinai vargęs ir nedateklus kentėjęs, lengvai mainė savo ūkelį į didelius plotus Brazilijoje. Nors jis šių žemių nematė, tačiau iš "Alfos" bendrovės žmonių girdėjo, jog tai tikras rojus. Netikėti tokiai propagandai negalėjo. Bet gi buvo visai kitaip.



JUOZAS RUŠKYS

"Alfos" bendrovės žmonės, atvykę šion šalin ir iš anksto išdirbtais planais, negalėjo būti be laikraščio. Kad pasiektų tikslą, be "lietuvių kolonizacijos" Brazilijoje, dar griebėsi ir visuomeninio darbo: kalbėjo apie steigimą patriotiškas draugijas ir bendroves, apie lietuviškas mokyklas atvykstančiųjų vaikams, apie bažnyčią, lietuviams kunigą ir ki-

organizacijos ribose, siekti iš anksto nusistatyto tikslo. Ir taip atėjo laikas, kada aušriečiai galutinai atsuko nugarą vadams ir visiškai atsisakė remti "Brazilijos Lietuvį", kuris daugiau tarnavo "Alfai" ir "Agrikultūrai", o ne ateiviams.

Kad ir be laikraščio, aušriečiai susispietę prie savo organizacijos, ryžosi tik kultūriniai visuomeninį darbą ugdyti. Gi vadams, iš kitos pusės, daugiau rūpėjo ne toji organizacija, ne "Brazilijos Lietuvis", kurį numarino kuriai pirmiau vadovavo, bet burtis į "aukštesniojo luomo" sambūrį, į "Lietuvių literatų grupę", sustiprinti ryšius su "Alfos" likučiais ir išgauti Lietuvos valdžios palankumą, kad išleidot, valdžios parama, naują laikraštį. Kas ir buvo padaryta. 1928 m. Sausio mėn. 1 d. jau buvo platinamas lietuvių tarpė, antras Brazilijoje lietuviškas laikraštis — "Pietų Amerikos Lietuvis". Jo leidėjais pasirašė "Lietuvių literatų grupė", o redaktorium būti, "Brazilijos Lietuvį" uždaręs, atėjo Juozas Ruškys.

"Pietų Amerikos Lietuvisio" leidėjai, pirmajame savo žodyje, "apgailestauja" iki ašarų, kad sustojo ejęs "Brazilijos Lietuvis". Šią spragą užkišti, jie ryžosi išieisti naują laikraštį, kad lietuvis išieivijoje nebūtų be savo spausdinto žodžio. Bet apie tai pakalbėsime kitą kartą.

Seka: P.A. Lietuvis ir Garsas

PIETŲ AMERIKOS LIETUVIS

SEMENARIO LITHUANO

Leidžia: LIETUVIŲ LITERATŲ GRUPĖ
Atsak.Redaktorius: JUOZAS RUŠKYS

1 Metai São Paulo, 1928.m. Sausio m. 1 dieną 1 Nr.

tokias lietuvisio širdį paliečiančias visuomeninio gyvenimo būtenybes. O kad išjudinus ateiviją, pasiekus jos jautriausias tautines stygas, reikia tam turėti priemonių — spaudą. Bet kaip čia dabar? "Aušra" nuvaryta nuo koto, mat, remdama "Brazilijos Lietuvį", atsidūrė sunkioje būklėje — vadai žiūrėjo viena ktyptimi, o nariai norėjo veikimo

UŽSIMOKĖJO UŽ "ML"

| | |
|-------------------------------|-------------|
| Antanas TININIS | Cr.3.500,00 |
| Sergio JAKIŪNAS | Cr.6.000,00 |
| Filomena ČERNIAUSKIENĖ | Cr.4.000,00 |
| Jonas STANKŪNAS | Cr.5.000,00 |
| Albertas PLEČKAITIS | Cr.5.000,00 |
| Antanas AUGUSTAITIS | Cr.3.500,00 |
| Petras BAREIŠIS | Cr.4.000,00 |
| Adelia Stankevičius KARDOS | Cr.3.500,00 |
| Antanas GOLSKIS | Cr.5.000,00 |
| Petras MACEVIČIUS | Cr.5.000,00 |
| Olga Vasiliauskaitė P. MARCOS | Cr.5.000,00 |
| Sonia MIŠKINIS | Cr.5.000,00 |
| Jonas TATARŪNAS (tėvas) | Cr.5.000,00 |
| Silvana de MESQUITA | Cr.5.000,00 |

J. BUTRIMAVIČIUS

ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4^o and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KLABAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus

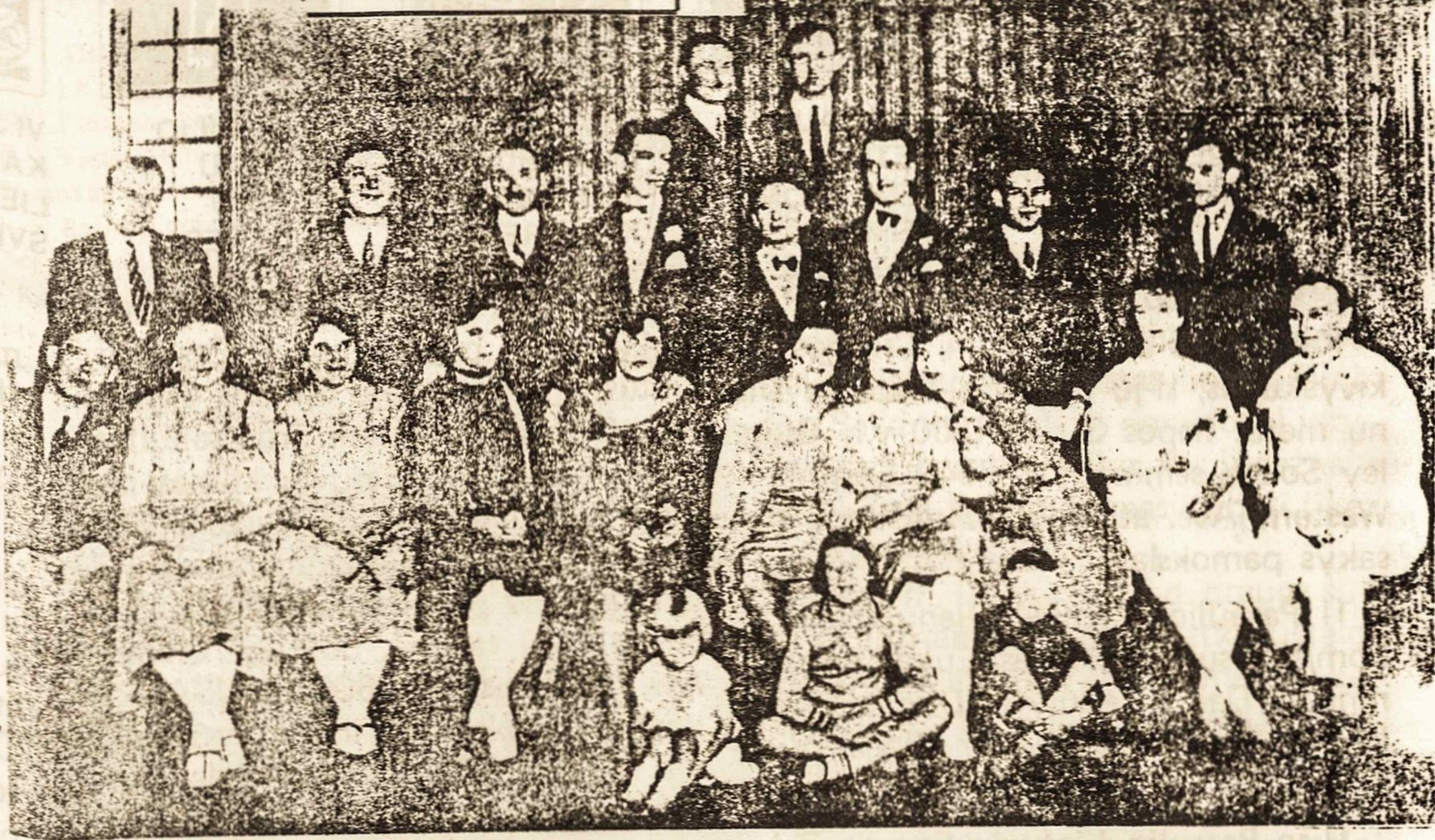
LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)

"Pietų Amerikos Lietuvis" ir "Garso" pradžia

"Pietų Amerikos Lietuvis" leidėjų – Lietuvių literatų grupės – sudėtis viešai nebuvo skelbiama. Ji nesudarė organizuoto juridinio vieneto, panašiai kaip pas mus, San Paulyje, retkarčiais kronikoj pasirodantis, "skrajojantis" literatūros būrelis. Tai buvo palaidas mišinys, kurio sąstatininkai laisvai blaškėsi tai į vieną, tai į kitą pusę, be jokios atsakomybės ir pareigų. Tik vienas J. Ruškys išėjo viešumon, pasiimdamas redaguoti laikraštį, kuriam talkininkavo A. Majus. Tačiau, visi žinojo, kad už "lietuvų literatų" grupės nugaros, sėdėjo "Alfos" agentai. Nors sąjunga "Aušra" dar švytėjo, bet "literatams" su ja eiti, buvo ne pakeliui. Išeidamas viešumon, "Pietų Amerikos Lietuvis", savo pirmajame žody, šitaip užsirekomendavo lietuviškai visuomenei:

"Šiuo numeriu pradėdamas, išėina į platųjį lietuvišką pasaulį, naujas lietuvių išeivių laikraštis "Pietų Amerikos Lietuvis". Išėina jis dėl to, kad neliktų tuščia skaudė spraga sustojus "Brazilijos Lietuviui", kuris pastaruoju laiku jau buvo žymiai pasistumėjęs pirmyn ir stovėjo greta didesnių lietuviškų laikraščių. "Brazilijos Lietuvį" pradėjo leisti K. Učkas, o paskui perėmė Brazilijos lietuvių jaunytė sąjunga "Aušra". Kaip kiekvienas jaunas laikraštis, taip ir "Brazilijos Lietuvis", pradžioje reikalinga buvo didelių išlaidų... kurios gulė sunkia našta jaunutės "Aušros" išdui,... o greito skaitytojų padidėjimo ir toliau palikdavo tik viltimi, o organizacijai atiduoti absoliučiai visas pajamas tik laikraščiui, yra negalimu dalyku, teko laikraščio leidimas nutraukti ir jeigu po keletos metų "Aušra" žymiai praturtės ir ras būtinu reikalu turėti savo laikraštį, galės vėl "Brazilijos Lietuvį" atgawinti. Tai tokios yra "Brazilijos Lietuvis" sustojimo priežastys..."



"CLUB LITHUANIA" Lietuvių kolonijos "elitas" Pietų Amerikos Lietuvis laikais: Stovi: iš kairės į dešinę J. Januškis, J. Laskauskas, C. Medzianovski, J. Žakevičius, A. Vosylius, A. Majus ir kiti klubo ramsčiai. Sėdi iš kairės L. Valiukas, ir dešinėje V. Kiršteinas.

Kaip matome, "Pietų Amerikos Lietuvis" leidėjai "literatų grupė" – kalba "Aušros" sąjungos lūpomis ir, ligi širdies skausmo, "apggilestauja", kad negali tęsti "Brazilijos Lietuvis" leidimą, o tuo pačiu, "literatai" ryžtasi tą patį darbą į priekį varyti, nepaisydami iš kur tos lėšos imsis. Iš "literatų" žodžių, išėjo raizginys, visiškai be jokio apmąstymo. Tie patys asmenys tvarkydami "Brazilijos Lietuvį", jį numarino, skųsdamiesi neturį lėšų jį leisti. Ir štai, vieton sustiprinus seną, jau kolonijoje įleidusį šaknis, naują laikraštį, išleidžia... "Literatų" tikslas buvo aiškus, – užgniaužti "Brazilijos Lietuvį", kuris laikėsi progresyvos linijos, o Lietuvos sistemos atžvilgiu, stovėjo opozicijoje, suklypdyti "Aušrą", kad jos vieton sukurti, paruošus kelią, naujam vienetai, "literatų grupės" klubui – "Club Lithuania".

Prasidėjus "Aušros" sąjungos griovimo darbui, iš to laimėtoju išėjo Susivienijimo Lietuvių Brazilijoje, kuris anksčiau sukurtą organizaciją, atgaivino ir savo pusėn patraukė aktyvesnį "Aušros" elementą. Taip tai subirėjo seniausias lietuvių organizuotas sambū-

ris "Aušra". Vieni jos nariai nuėjo į Susivienijimą Lietuvių Brazilijoje, o kiti ėjo paremti "literatų" grupę, arba visiškai, nusivylę, pasitraukė iš visuomeninio darbo.

Baigdamas savo žodį į skaitytojus, "Pietų Amerikos Lietuvis" pabrėžia: "... "Pietų Amerikos Lietuvis" nebus draugu jokiai politiniai partijai ar grupei. Jis gins teisybę, teisėtumą... ypatingai kreips dėmesio ir pašvęs daugiausiai vietos gvildenimui ekonominių klausymų... Jis bus draugu visiem be išimties doriems lietuviams... (Tada dar ėbuvo Brazilijos Lietuvių Bendruomenės, "lietuvių dorumo ideologų" ir jų skirstymo į dorus ir nedorus lietuvius. To darbo, kaip matome, tada ėmėsi "lietuvių literatų grupė". A.D.). "Pietų Amerikos Lietuvis" leidėjai, – tęsia toliau savo žodį, – žinome gerai, kad imasi sunkaus ir atsakomingo ir lėšų klausimų gan opaus darbo. Vienok, tikimės įtempus visas pajėgas, tą sunkų darbą varyti nesustojant,... kad išugdyti su laiku "Pietų Amerikos Lietuvį" didžiausiu Pietų Amerikos lietuvių laikraščiu.

Seka: "Garsas" ir "Lietuvis Brazilijoje"

Už lietuvišką knygą ir spaudą lietuviškai tiek daug kovojo ir kentėjo. Dabar lietuviška knyga stovi ir dulka kioskų lentynose, laukdama, kol kas ją nupirks.

J. BUTRIMAVIČIUS

ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4º and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KLABAMA LIETUVIŠKAI

Dra. HELGA HERING

MÉDICA - GYDYTOJA

HOMENS SENHORAS CRIANÇAS

LIETUVIŠKOS SPAUDOS RĖMĖJAI
YRA SAVOS TAUTOS GYNĖJAI

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)



"Pietų Amerikos Lietuvis" laikraščio redakcija

Laikraščių veikimo pagrindas ir kelionės galas. Organizuojasi Susivienijimas ir Garsas

"Pietų Amerikos Lietuvis", o taip pat lygiai kaip ir palaidoto "Brazilijos Lietuvis" veikimo pagrindas vienodas, kaip pastebėjome ir paskelbtuose "pradedamuose žodžiuose". Savo puslapiuose jie kėlė kolonizacijos, bažnyčios, mokyklų ir lietuvių kunigo reikalingumo klausimus. Tarp visų, labiausiai, buvo judinamas žemės kolonizacijos reikalas, "Nova Lithuania" žemėse. Laikraščių puslapiuose lietuviai buvo raginami, kad skubiausiai pirktų sklypus ir užtikrintų savo ateitį tuoj, kol dar yra iš Lietuvos atsivežtų pinigėlių...

1929 metų viduryje, įsteigus Lietuvos konsulatą ir atvykus pirmajam konsului dr. P. Mačiuliui, jam pagerbti, buvo surengta vakarienė, kurioje susirinko organizuoti visų São Pauloje esančių grupių žmonės. Dalyvavo nuo Susivienijimo ir "Garso" A. Zauka, nuo "Pietų Amerikos Lietuvis" L. Valiukas, nuo Katalikų Bendruomenės kun. J. Valaitis, nuo Lietuvių klubo J. Laskauskas, F. Čemarka, V. Kiršteinas ir kt., nuo "Lietuvis Bra-

zilijoje" St. Paušys, nuo "Aušros" J. Ruškys ir kt. Pobuvyje, apart sveikinimų ir linkėjimų, iškeltos buvo ir ypatingai pabrėžtos juodosios kolonijoje dėmės, atsiradusios iš įvairių tarpininkavimo biūrų ir kolonizatorių. Konsulas tik ir girdėjo nusiskundimų, dėl padarytų apgaulingais būdais skriaudų. Ištyręs asmenų veikimą, juos sudraudė, bet padarytų nuostolių žmonėms niekas neatlygino. Po konsulo pradėtų tyrinėjimų, "Pietų Amerikos Lietuvis" smarkiai sušlubavo. Laikraščio pirmykštis redaktorius, Juozas Ruškys, nežinia dėl kokios priežasties, apleido laikraščio redagavimą. "Literatų grupėje" jau buvo jaučiama krizė ir buvo laukiama permainų vadovybėje, kurios pradėjo reikštis redaktoriaus pasitraukimu. Išėjusio redaktoriaus vietą užėmė L. Valiukas, tačiau faktinai jį redagavo Bronius Juodelis. Be laikraščio redagavimo, savo lėšomis, Birutės spaustuveje, išleido porą kalendorių. Pagaliau galutiną smūgį sudavė "Pietų Amerikos Lietuviui", tai Susivienijimo Lietuvių Brazilijoje laikraštis "Garsas", kuris nepraleido mažiausio momento, neiškėlęs vienokio bei kitokio, "literatų" grupės žmonių pragaištingo kolonijai darbo. 1929 metai liepos m. 9 dieną, "Pietų Amerikos Lietuvis", išė-

jęs paskutinį kartą 77-tuoju numeriu, buvo palaidotas.

"Brazilijos Lietuvis" ir "Pietų Amerikos Lietuvis", abu užgėso, užvertę savo lapus dulkėmis, neįvykdę daug žadančių tautiečiams gražių svajonių, didelių ateičiai planų ir visokio broliams žadėto medžiaginio ir dvasinio peno būsimoms kartoms.

Seka – "Garsas" ir "Lietuvis Brazilijoje"

DU MILIJONAI

praėjo pro pavojingus ekonominius slenksčius ir pasiekė pasigėrėtinų vaisių.

Dr. Antanas Razma, Lietuvių Fondo pradininkas ir daugiametis vadovas, dabar II Pasaulio lietuvių dienų organizavimo ir lėšų komitetų pirmininkas, sveikino esamus ir buvusius L. Fondo vadovus, džiaugėsi atsiektais rezultatais, dėkojo visiems aukotojams ir kvietė nepavargti, bet dar energingiau ir dosniau LF remti.

Taip pat kalbėjo JAV LB Krašto valdybos pirm. ir pareigingas L. Fondo tarybos narys Vytautas Kutkus, specialiai atvykęs iš Detroito.

Žodinę dalį užsklendė buv. pirmasis valdybos pirm. Teodoras Blinstrubas, pažymėjęs du momentus, nulėmusius Fondo ateitį: pirmas – paaugotų pinigų laikymas ateities Lietuvai, lietuviybės išlaikymui naudojant dar palūkanas; antras – susitarimas su JAV LB Krašto valdyba (tuomet centro valdyba) steigti tik vieną fondą lietuvių švietimo, kultūros, jaunimo ir mokslo darbams remti. Tai svarbiausi nutarimai, palenkę dosnius aukotojus. Linkėjo ir toliau sėkmingai remti lietuviybės išlaikymą.

Maldą sukalbėjo kun. Jonas Borevičius, SJ.

Meninę programą atliko operos solistas Jonas Vaznelis, akompanuojamas muziko Alvydo Vasaičio. Padainavo keletą operų ištraukų ir dainų. Publika labai šiltai sutiko ir nesigailėjo katučių bei valiavimų.

Solistas ir akompaniatorius jiems priklausomą atlyginimą paaukojo L. Fondui.

Šio vajaus metu į Lietuvių Fondo išdą įkrito 22,000 dol.

Geroje nuotaikoje svečiai pasilinksmino, grojant "Vyčio" orkestrui.

Lietuvių Fondas tvirtu žingsniu ir pasitikėjimu žengia į dvidešimt pirmuosius metus.

PASAULIO LIETUVIS

LIETUVIŠKOS SPAUDOS RĖMĖJAI
YRA SAVOS TAUTOS GYNĖJAI

J. BUTRIMAVIČIUS

ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4º and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KLABAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJAI

(tęsinys iš praeito nr.)

"Lietuvių Susivienijimas Brazilijoje" ir laikraštis "Garsas"



"Garso" antraštė



Vincas Zarakauskas

Lietuvių Susivienijimo organizatorius

São Paulo lietuviai organizuoti pradėjo 1927 metų pradžioje. Tarp pilkosios emigrantų masės, — lietuviško artojų, darbininko bei amatininko, — buvo ir prasilavinusių žmonių visuomeniškuose reikaluose, šio-kią tokią patirtį turėjo atsivežę iš Lietuvos ir dalyvavę yra organizaciniame gyvenime Lietuvoje, arba matė, kaip tas darbas vykdomas pas šiaulius, pavasarininkus, jaunlietuvius ir kt. Jie jautė trūkumą didesnio ryšio tarp tautiečių, tad sumanė šią spragą užpildyti, susitelkus į krūvą. Tie "šviesuoliai" sugalvojo ir čia išbandyti savo patyrimus ir mėginti suburti, Luz sodą lankančius tautiečius, į lietuvišką organizaciją. Jie matė, kad santykiavimas tarp lietuvių yra būtinas svetimoje šalyje. O kad arčiau suartėjus, daugiau vienas kitą pažinus, reikia įsteigti organizaciją, nes tik susibūrus į ratelį, yra nugalimos didžiausios gyvenimo kliūtys. Net ir mūsų lietuviška patarlė sako, kad "Kaip du stos, vis daugiau padarys".

Taip tada visi galvojo, bet reikėjo iniciatyvos tokį darbą pradėti, šiek tiek suprasti apie organizacinį darbą ir turėti savo tautiečiuose simpatijų ir pasitikėjimą. O tarpusavi pažintis atsitiktiniuose susitikimuose Luz sode, nenulėmė atviro pasitikėjimo bendram darbui. Bet visgi atsirado "drąsuolių" pabandyti ir viešai paskleisti savo mintis. Tokiu São Paulo lietuvių organizavimosi pradininku buvo Vincas Zarakauskas, ne "baltarankis", o paprastas imigrantas, buvęs savanoriu dėl Lietuvos laisvės, nuoširdus darbininkas. (V. Zarakauskas prieš keletą metų mirė Carapicuíba miestely, kur turėjo neblogai išvystytą medaus pramonę.). V. Zarakauskui talkininkavo šiame darbe dar J. Trilikauskas, J.

Varuokas, J. Didelis ir kt. Jisai varuokė kūriamajai organizacijai ir jatus.

Pirmas susirinkimas įvyko Bom Reire. Virš 200 dalyvių entuziastiškai buvo priimtas sumanymas, tuojau konkretizuoti darbas: užtvirtinti pa-uoštus įstatus, pripažinti sąjungos pa-adinimą, "Susivienijimas Lietuvių Brazilijoje", tinkamu ir tuojuos, šia-re susirinkime, išrinkti pirmąją val-ybę. Pirmas V. Zarakausko nusivylia-ras pradėtame darbe buvo tas, kad ankant pirmąją valdybę, jisai nepate-o į pirmininkus. Šalutinės valdybos-ario vietą jisai nesutiko priimti ir su Susivienijimo Lietuvių Brazilijoje" tatais, pasitraukė atgal iš kovos lau-o".

Dėl šio nesupratimo, dėl vadovy-ės, po pirmojo susirinkimo, "Susivie-ijimas Lietuvių Brazilijoje" iširo; dau-au nebesirodė, užleisdamas vietą Aušrai", kuri nors ir tais pačiais pag-

rindais, bet kitu vardu, "Susivieniji-mo" paliktą tuštumą užpildė. "Susi-vienijimo" vadai pamatė padarę klai-dą dėl asmeniškų ambicijų ir dėl "Aušros" staigaus kilimo, susigriebė negerai padarę. 1928 metais, rugpiū-čio mėn. to paties V. Zarakausko pa-stangomis, atgaivinamas "Susivieniji-mas". Didelė dalis "aušriečių" grįžo į "Susivienijimą". Atėjo talkon ir inteli-gentų vienas kitas. Išrenkami vadovy-bės organai ir pasiskirstoma pareigo-mis, organizaciją varyti į priekį. Tarp vadovaujamo organų, — Revizijos ko-misijos, — balsų dauguma, tampa iš-rinkta ir Antanas Majus, anksčiau tal-kininkavęs "literatų grupei".

Atgaivintas "Susivienijimas Lietuvių Brazilijoje" auga, stiprėja. Savo minti-mis reikšti, reikėjo turėti savas orga-nas — laikraštį. Viename susirinkime, V. Zarakauskas iškelia mintį leisti lai-krasčių. Susirinkimas pritarė. 1928 m. rugsėjo mėn. išeina "Garsas". "Susivie-nijimui" sunkūs spaudos laikai. Išren-kama speciali Redakcinė Komisija, ku-rion jėjo Alfonsas Marma, Jonas Mar-cinkevičius, Adolfas Zauka. Parinktas laikraščio vardas, jam remti, sudary-tas rėmėjų būrelis, rinkti lėšas, nes organizacijos kasa buvo tuščia. Rėmė-jų būrelį sudarė šie asmenys: K. Ra-manaukas, P. Raišys, Stasys Širka, Stasys Tolutis, J. Vaidekauskas, S. Vienažindis, J. Zibolis ir kt. Netrukus, iš Konstanto Uckaus, Birutės, spaus-tuvės, išėjo dar vienas lietuviškas lai-krasčių, — "Susivienijimo Lietuvių Brazilijoje" organas — "GARSAS".

Bus daugiau

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Leonardas Andriekus - UŽ VA SAROS VARTŲ. Lyrika. Išleido Pranciškonai Brooklyne, N. Y. JAV.

Anatolijus Kairys - VYSKUPO SODAS, KRYŽKELĖ. Du istoriniai scenos veikalai. 144 pusl. Išleido Lietuvių Literatūros Būrelis. Spaudė M. Morkūno spaustuvė JAV.

Vyskupas Vincentas Brizgys - NEIŠ-SKIRIAMI TRYS NEŽINOMIEJI Žmogus, Pasaulis, Dievas. Religinė filosofija, 264 pusl. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas, spaudė "Draugas".

J. BUTRIMAVIČIUS

ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4º and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Dra. HELGA HERING

MÉDICA - GYDYTOJA

HOMENS SENHORAS CRIANÇAS

Rua Quartim Barbosa, 6 - B. do Limão
Fone: 265-7590

De 2a a 6a. das 8 às 12 hs. e das 14 às 18 hs.

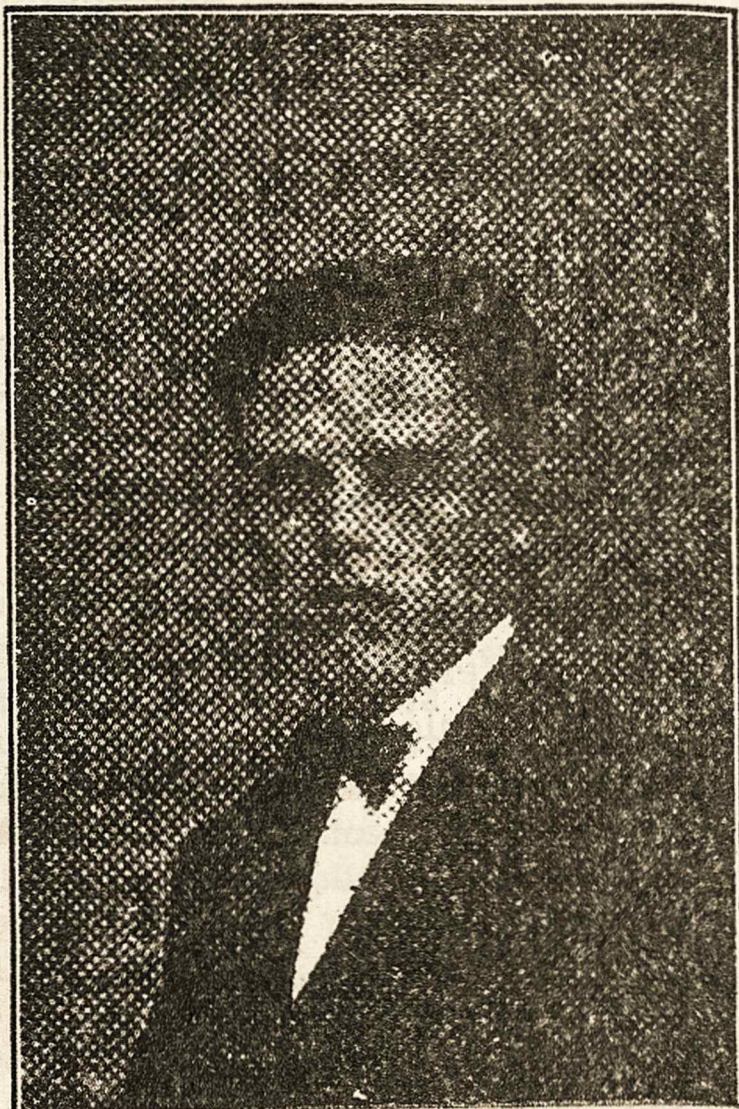
KALBAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)

"Lietuvių Susivienijimas Brazilijoje" ir laikraštis "Garsas"



Alfonsas Marma – Garso redaktorius

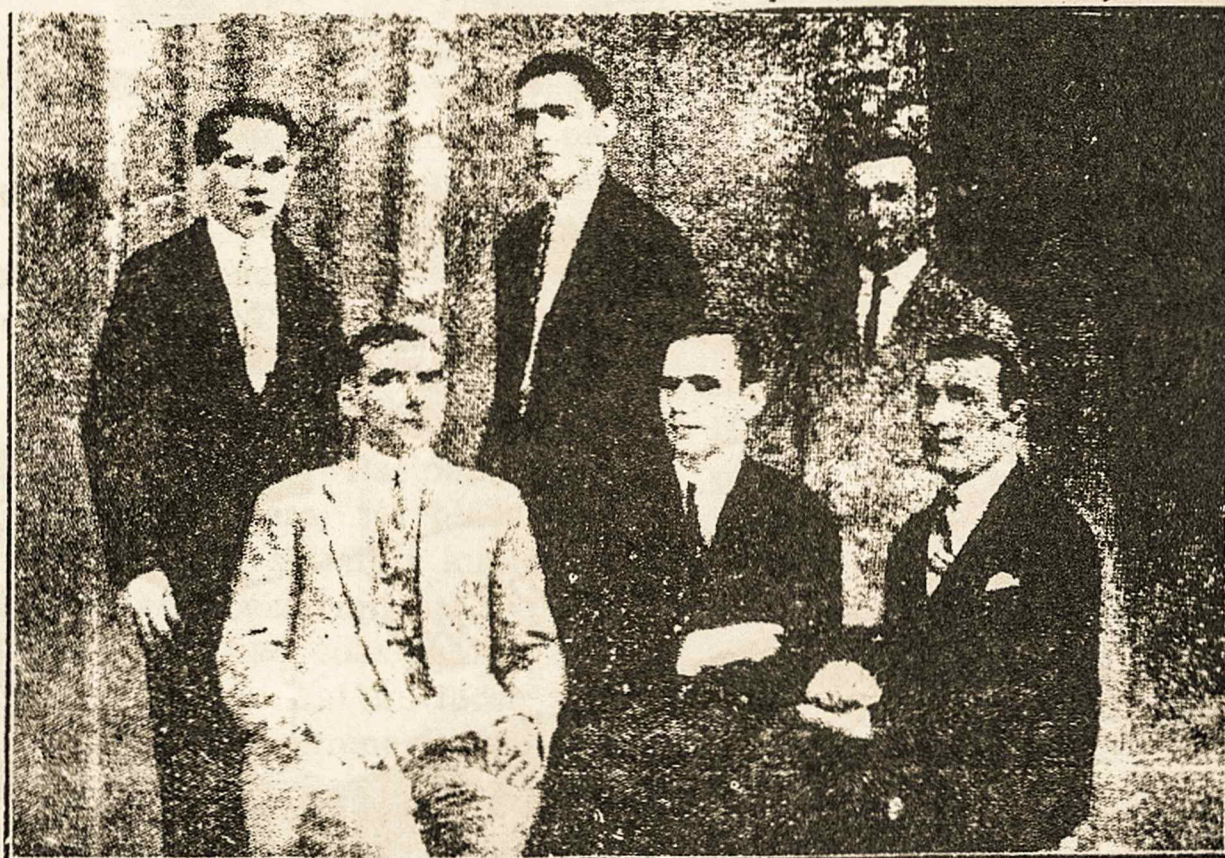
"Susivienijimo Lietuvių Brazilijoje" organas "Garsas" pirmuoju numeriu užsirekomendavo: "Vienintelis Brazilijos lietuvių darbininkų draugas, yra "Garsas". "Garsas" tai yra veidrodis, kuriame atsispindi darbininko iševio ir viso pasaulio darbininkų gyvenimas. Įžanginiame žodyje "Garsas" pasisako būsiąs darbininkų draugas, neliesiąs jokių asmeniškų įsitikinimų, nevelsiąs žmonių į politiškus ginčus. Kvietė lietuvius ateivius, darbininkus ir inteligentus, spiestis prie "Susivienijimo Lietuvių Brazilijoje", nes tos organizacijos vienintelis tikslas, padėti savo žmonėms svetimose šalyje. "Garso" leidėju pasirašo "Susivienijimas Lietuvių Brazilijoje", o redaktorium Adolfas Zauka, studentas iš Lietuvos. Dėl nesutarimų "Susivienijimo vadovybėje, paliestas buvo ir "Garsas", kurio pasiimta neutrali linija ne visiems patiko. Su mažomis pertraukomis, A. Zauka buvo pavaduojamas tik ką atvykusių iš Lietuvos,

kapitonu A. Majum. Nors pats "Susivienijimas", kaip pasisakė įžanginiame žodyje, "neliesiąs jokių asmeniškų įsitikinimų, nevelsiąs žmonių į politiškus ginčus", tačiau, laikui bėgant, padėtis darėsi kitokia, pradėjo reikštis politiniai išsišokimai ne tik pačioje organizacijos vadovybėje, bet ir laikraštyje "Garsas". Atskiri nariai, turėdami ryšius su pašalinėmis organizacijomis, darė įtaką pačiam Susivienijime. Diena po dienos, radikaline vadovybės dalis darė persvarą. Redaktorius A. Zauka, nesutikdamas su daugumos valia, pats būdamas kitokių nusistatymų, nesutiko su naująja linija, mėginama įvesti organizacijoje, o taip pat ir laikraštyje "Garsas", pasitraukė. Tai buvo 1930 metais vasario mėn., suredagavęs 77 "Garso" numerius. A. Zauka nepasisakė skaitytojams, dėl kokių priežasčių pasitraukia iš "Garso", bet priežastys buvo aiškios, kada Alfonsas Marma perėmė "Garso" redagavimą, kuris anksčiau "Susivienijime" jau buvo pasireiškęs griežtosios linijos šalininku. Paėmęs redaguoti laikraštį, A. Marma neslėpė kur link kreips "Garso" liniją. Ir štai, 1930 m. balandžio mėn. suareštuojamas "Garso" redaktorius A. Marma ir ištremiamas į Urugvajų, nors paties laikraščio nepalietė, jis

ir toliau buvo tarp lietuvių platinamas, bet jau J. Marcinkevičiaus parašu, kaip redaktorius. Jam teko suredaguoti vos kelis numerius ir jausdamas pavojų, pasišalino iš São Paulo, pavesdamas laikraščio redagavimą, tik ką į São Paulo atvykusiam studentui Vaitiekui Tamošiūnui. Tas vos spėjo išleisti vieną "Garso" numerį, kai vietos saugumo organai atkreipė dėmesį į laikraščio pirmos Gegužės progą, obalsį. "Visų šalių proletarai, vienykitės." To ir užteko. Laikraštis "Garsas" uždaromas, lygiai kaip ir "Susivienijimas Lietuvių Brazilijoje", jo turtas: raidės, rinkykla ir visas organizacijos ir laikraščio arkvas konfiskuojamas, o redaktoriai J. Marcinkevičius ir V. Tamošiūnas ir raidžių rinkėjas V. Tamošaitis ištremiami į Lietuvą.

Taip baigėsi dar vienas lietuviškų laikraščių istorijos epizodas. "Garsas" ėjo nuo 1928 m. rugsėjo iki 1930 m. gegužės mėn. Redaktoriai buvo: A. Zauka, A. Marma, J. Marcinkevičius, V. Tamošiūnas ir A. Majus. "Pasaulio Lietuvyje" buvęs konsulas dr. P. Mačiulis rašydamas apie Kultūrišką Brazilijos lietuvių veiklą, šitaip apibūdino laikraštį "Garsą": "Kaip bebūtų "Garsas" rašęs, kiek bebūtų prirašęs užgauliojimų, kartais ir nesąmonių, tačiau ir "Garsas" judino mūsų koloniją iš pasyviškumo".

Auka prisidėk prie lietuviškos spaudos išlaikymo!



Pirmieji "Garso" kūrėjai ir nuolatiniai jo rėmėjai. Sėdi iš kairės į dešinę Jonas Vaicekuskas, "Garso" redaktorius Adolfas Zauka, ir Jurgis Zibolis. Stovi iš kairės į dešinę Stasys Šlikta, Kazys Ramanauskas ir Jonas Didelis.

J. BUTRIMAVIČIUS
ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4º and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Dra. HELGA HERING

MÉDICA - GYDYTOJA

HOMENS SENHORAS CRIANÇAS

Rua Quartim Barbosa, 6 - B. do Limão
Fone: 265-7590

De 2a a 6a. das 8 às 12 hs. e das 14 às 18 hs.

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)



STASYS PUIŠYS

“Lietuvio Brazilijoje” redakcijos narys,
vėliau redaktorius

“Lietuvio Brazilijoje” atėjo talkon “Pietų Amerikos Lietuviai”

“Pietų Amerikos Lietuviai” susilikvidavus 1929 m. liepos m., São Paulo lietuvių kolonija neliko be spaudos, greta pirmojo, nuo 1928 m. rugsėjo mėn. savo mintims išreikšti ir kolonijos reikalus svarstyti, turėjo laikraštį “Garsą”, kuris vedė atkaklią kovą su L. Valiuko redaguojamu “Pietų Lietuviu”. Numarinto laikraščio šalininkų tarpe, kilo aliarmas, nes nebuvo kaip ir kur atsispirti prieš “Garso” nuolatinius puolimus. Reikėjo naujo laikraščio, kuris atitiktų “PAL” leidėjų mintims ir užimtų apleistą poziciją. Jau nuo pirmų “Garso” pasirodymo dienų, dėl jo agresyviškos pasiimtos linijos kovoje su nesąžiningais esamais žmonėmis, buvo planuojama ir dirbama, kad suradus pašalinę medžiaginę paramą ir išleisdamas naują laikraštį, nes “Pietų Amerikos Lietuvos” nebegalėjo atsispirti prieš “Garsą”, būdamas moraliai susikompromitavęs kolonijos akyse. Likę griūvančioje pastogėje “literatų grupė” ir “Club Lithuania”, o taipgi ir jų šalininkai, skubomis susigrupavo ir 1929 m. sausio m. 13 d. išleido dar vieną lietuvišką laikraštį — “Lietuvio Brazilijoje”. Ir pastarasis buvo spausdinamas “Birutės” spaustuvėje pas K. Uckų, rua Visconde Parnaíba, o redakcijos adresas buvo rua Conceição, prie Luz stoties. Šiuo adresu taip pat veikė ir redaktorius J. Ruškio tarnybos įstaiga “Internacional”, kuri vertėsi žemių pardavinėjimu.

Išeidamas į pasaulį, į lietuvišką koloniją, “Lietuvio Brazilijoje” nepasiskė kas jį leidžia, nei iš kur jisai imsis pinigų. Net ir pirmame savo žodyje to nepasako. Už laikraštį atsakingi žmonės pasirašo nieko nepasakančiais žodžiais, būtent Direkcija: St.

JORNAL LITHUANO LIETUVIS BRAZILIJOS

Metai 1 - São Paulo, 1929 m. 10 d. Vasario - 5 Nr.

Direkcija: St. Puišys
J. Silickas

Ats. Red. J. Ruškys



“Birutės” spaustuvės raidžių rinkėjų “armija”, išmokę šio amato lietuviškoje spaustuvėje dirba prie lietuviškų laikraščių. Pradedant lietuvišką laikraštį leisti, tada visiems reikėjo mokintis, kaip sudėstyti raides, kad išeitų žodis, po jo sakinytis ir, pagaliau, sudėtų žodžių puslapis, iš ko galėtų skaityti šimtai ir tūkstančiai atskilusių nuo savo gimtinės Nemuno krašto sūnų. Stovi prie darbo išsirikiavę dešinės į kairę: Konstantas Uckus, Stasys Puišys, K. Bedarfas (Bedarbiu vadinamas), Petras Rutkauskas, J. Alijošius, ir Aleksandras Bumblis, šandien spaustuvės “Baltica” savininkas.

Puišys ir J. Silickas, o Redaktorius J. Ruškys. Kaip matome, šioje laikraščio istorijoje pasirodo du nauji asmenys, kurie savo parašais norėjo laikyti “Lietuvio Brazilijoje” prestižą. Gi laikraščio redaktorius pasirašo jau visiems gerai žinomas ir daugeliui pažįstamas J. Ruškys, kuris redagavo ir pirmąjį laikraštį “Brazilijos Lietuvos”, ir “Pietų Amerikos Lietuvį”, ir naujai išleistą, po St. Puišio ir J. Silicko priežiūra, “Lietuvį Brazilijoje”. Nebuvo žmonių, iš ko pasirinkti. Iš “Pietų Amerikos Lietuvos” pastogės, kaip žiurkės iš skėstančio laivo, išbėgiojo kas sau, Kun. J. Valaitis bendradarbiauves nekuri laiką “Pietų Amerikos Lietuvyje”, pasitraukė iš “literatų grupės”, pradėdamas savo “Sėkmadienio Lapelį”, o vėliau rado užuovėją pas “Lietuvį Brazilijoje”.

“Lietuvio Brazilijoje” nuo pat savo pirmųjų egzistencijos dienų, pasirinko karingą toną, ypatingai nukreipė savo ataką į “Garsą”. Bendrai, kaip ir kiti buvę laikraščiai, taip ir “Lietuvio Brazilijoje”, pasiskė tarnausiąs lietuviams ir lietuvių, būsiąs visų pata-

rėju ir daugu. Dabar savò ir anksčiau kitų pakartotais žodžiais nenustebino nieko, simpatijų nesusilaukė iš skaitančios visuomenės. Mintys senos, žmonės tie patys, siekimai neaiškūs. Kadangi tai buvo tik bandy-

mo laikas, kad parodžius savo vertę iš ko buvo tikėtasi pašalinės paramos. “Lietuvio Brazilijoje” dėjo visas pastangas, kaip nors ilgiau pratęsti bandomąjį priedą, brido į skolas “Birutės” spaustuvei. J. Ruškys už darbą mokėjo K. Uckui neišperkamaiais vekseliais, kurių per pusę metų susidarė apie “2 kontus” (du tūkstančius milreisų). Klimpo į skolas ir K. Uckus su savo spaustuve “Birute”. Laikraščio redaktorius J. Ruškys bėga į konsulatą, išdėstęs laikraščio padėtį, prašosi jį gelbėti, o spaustuvės savininkas K. Uckus, gelbėdamas savo žmonės padėtį ir su pluoštu laikraščio vardu, J. Ruškio pasirašytais vekseliais, priverstas buvo gelbėtis privatiškais paskolomis. Jau steigiant spaustuve “Lithuania”, pirmaisiais spaudos darbo metais ir pritrūkęs piniginių išteklių, kad išgelbėjus pirmutinę lietuvišką spaustuve, K. Uckus kreipėsi ir sulaukė paramos iš Rutkauskų šeimos, — P. Rutkauskienės, Petro Rutkausko ir Vyto Rutkausko. Paulina Rutkauskienė labai geidė, kad jos abu sūnūs, — Petras ir Vytautas, — (nukelta į 6-tą psl.)

A PINTURA EM PORCELANA, NOVA FORMA DE EXPRESSÃO ARTÍSTICA

IRENE PAVILIONIS RIVOLTA, uma artista lituana-brasileira que visita o Equador, compartilhará seus conhecimentos sobre a pintura em porcelana, com quem cultiva esta atividade em Quito.

Com esta finalidade está organizando o trabalho que se realizará nos próximos dias, no Atelier "Marco Antonio".

Considera que esta arte praticamente nova em nosso país, pode oferecer amplas possibilidades para o avanço da criatividade, assim como nova fonte de trabalho para as mulheres.

"Toda mulher é uma artista com grande habilidade em suas mãos, na pintura, na porcelana é uma das formas mais sutis para demonstrar sua potencialidade criativa". Ainda pode obter coisas maravilhosas e originais para a decoração do seu lar, que por sua vez encontrará um meio adequado para o relaxamento e descanso mental. "A delicadeza de sua técnica que se amplia neste tipo de pintura, constitui uma terapia incrível" opina.

Irene que estudou com os mais destacados mestres desta arte no Brasil, menciona o Mario Watambi e Wakoo.

Ela tem conseguido grande prestígio e destaque com suas obras. Tem realizado numerosas exposições em seu país assim como nos Estados Unidos.

No Brasil, a pintura em porcelana tem se expandido notoriamente, onde periodicamente realizam-se exposições e seminários, através das quais se obtém um valioso intercâmbio de técnicas e experiências.

Ela tem desenvolvido uma técnica mais sensível e pessoal que dará a conhecer em Quito.

Informa que as finalidades de sua visita ao Equador, é recolher o material para realizar suas obras, com motivos de nosso país, com suas paisagens, costumes, recantos típicos, que exporá no Brasil.

No começo do próximo ano, pensa em retornar ao Equador, com uma exposição similar sobre o seu país.

A pintura em porcelana pode ser aplicada a uma enorme gama de objetos, desde os decorativos do lar até os adornos pessoais.

"Agora que é proibido no Equador a importação de objetos suntuosos, entre os quais incluem-se as porcelanas. É uma oportunidade para a cerâmica equatoriana para desenvolver sua atividade e obter materiais mais finos que possam ser utilizados no campo de pintura", afirma.

EL COMÉRCIO

Quito - Ecuador, 14-2-1983

KALBĖK LIETUVIŠKAI

Kongresas - 1

PAMOKOS

P o k a l b i s

- Ar važiuosi į kongresą?
- Į kongresą?
- Taip, į jaunimo kongresą.
- Dabar supratau. Dar nežinau.
- Kaip "nežinau"? Jau laikas nutarti.
- Turiu sunkumų.
- Finansiniai sunkumai?
- Taip ir ne.
- Fakultete paskaitos?
- Aš jau baigiau fakultetą.
- Sveikinū. Nežinojau, kad baigęs.
- Jau radau darbą.
- Irgi sveikinū. Šiandien sunku rasti darbą.
- Taigi, reikia dirbti. Atostogos dar toli.
- Prašyk leidimo.
- Darbo labai daug. Leidimo neduoda.

DAUGIAU SAKINIŲ

Važiuoti į

Miestas: važiuoti į miestą.

Amerika: važiuoti į Ameriką.

Lietuva:

Stovykla:

Kongresas:

Laikas e i t i namo

laikas nutarti

laikas rašyti laišką

laikas laikraštį

laikas mokesčius

laikas į kongresą.

Baigti mokyklą

baigti gimnaziją

baigti (kursas)

baigti (universitetas)

baigiau (pamokos)

Prašyti leidimo

prašyti alaus

Duona: prašyti

pienas: prašau

cukrus: jis prašo

PASTABOS: Jeigu manai važiuotį į kongre-

są, laikas mokytis lietuviškai.

Šios pamokos padės pakartoti pagrindinius žodžius. Jeigu

dar neturi, nusipirk lietuvių-

portugalų kalbos žodyną.

Šiose pamokose bus paaiškinti tik retesni žodžiai.

Alf. D. Petraitis

FESTA DA BAVÁRIA

Guarujá, folclore lituano. Tudo isto, juntamente com a gentil acolhida das famílias lituanas - Sliesoraitis, Remenčius e Majus, resultaram em uma agradável e muito útil divulgação de nossa cultura.

Saímos de São Paulo no sábado (III.26) às 10,30, bastante tarde, pois tínhamos que dar avisos aos escoteiros, aqui em São Paulo.

Chegando ao Guarujá, passamos na casa do Sr. advogado Sliesoraitis, dono do posto SHELL divididos entre as casas que nos hospedaram, fomos ensaiar no local do jantar na paróquia N.S. de Fátima. Após o ensaio, um banho rápido e já à noite estávamos no salão. Dançamos, comemos, jogamos bingo, mas especialmente divulgamos um pouco mais da Lituânia através das danças. No dia seguinte, logo após a missa, almoçamos todos na casa do Sr. Sliesoraitis, que havia nos indicado para a festa, aliás muito divulgada (falavam do grupo - inclusive no rádio.) e logo depois do almoço já voltávamos para S.Paulo.

Queremos, todos os doze, agradecer, em nome dos Escoteiros, às famílias que nos acolheram, ao Sliesoraitis pela acolhida e incentivos, ao Pe. Albano, Vigário Salesiano, que nos acolheu muito bem como representantes da Lituânia, com um jantar típico alemão com comida e bebida à vontade e à Irena Martinaitis, que nos ensaiou.

A todos muito obrigado.

Marcos Lipas

Už lietuvišką knygą ir spaudą lietuviai tlek daug kovojo ir kentėjo. Dabar lietuviška knyga stovi ir dulka kloskų lentynose, laukdama, kol kas ją nupirks.

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

išmokyti naujo amato, - spaustuvininko. Nuo pat spaustuvės įsteigimo abu mokėsi ir dirbo lietuviškoje spaustuvelyje, o vėliau, Vytas įsisteigė nuosavą šioje srityje dirbtuvę, o Petras dirbo įvairiose didelėse spaustuvelyse. Abu brėbiškai Rutkauskai, o taipgi ir jų motina Paulina, yra mirę, likę yra jų šeimos, - žmonos ir vaikai.

Bus daugiau

SHELL
AUTO-POSTO
GUARUJA

ALGIRDAS SLIESORAITIS
Savininkas

Av. Puglisi, 550

(Esq. da Rua Buenos Aires)

GUARUJÁ Fone 86-6789

ALUGA-SE CASA

MOBILIADA

em CABO FRIO - S. PEDRO

acomoda 8 pessoas.

Por mês 70 mil. Também

quinzena. Fpne: 274-0089

NEURÓTICOS ANÔNIMOS

"GRUPO DA PAZ"

Se você sofre de depressão: (neurose) se você anda sempre preocupado, com medo, insegurança, solidão: existe uma saída para seu problema:

Igreja S. José - Vila Zelina

Pça. República Lituana, 74 s/5

Reuniões: 3as. feiras às 20 horas.

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)



Redaktorius Stasys Puišys ir "Šviesos" b-vės pirmininkas kun. Jeronimas Valaitis redakcijoje kalbasi laikraščio reikalais.

"Lietuvis Brazilijoje" atėjo talkon "Pietų Amerikos Lietuviu"

"Pietų Amerikos Lietuvis" pozicijos kasdien silpnėjo. "Garso" puolimai darėsi aštresni prieš "literatų" grupės veiksmus. "Lietuvis Brazilijoje" nors ir visokiais būdais stengėsi savo atakomis prieš "Garsą", sustiprinti savo padėtį prieš skaitančią visuomenę. Kas iš dalies, pradžioje, sekėsi, bet finansiniai padėtis darėsi katastrofiška. Konsulas, matydamas "Lietuvis Brazilijoje" užimtą poziciją patenkinamą, ryžtasi gelbėti laikraštį su sąlyga, kad senieji "Lietuvis Brazilijoje" vadovai, "direkcija" su savo redaktorium pasitrauktų iš administracijos visiškai. Nors sąlygos buvo griežtos ir pažeminančios senajai vadovybei, tačiau kito kelio nebuvo, kad išlaikius laikraščio tęstinumą. 1929 m. birželio mėn. 19 d. organizuojama akcinė spaudos bendrovė "Šviesa", pašalinama senoji "direkcija" su redaktorium ir naujieji šeimininkai, - b-vė "Šviesa", - su visomis skolomis "Birutės" spaustuvei, perima iš J. Ruškio rankų, pasižadėdami ir toliau laikraštį spausdinti "Birutės" spaustuveje ir išpirkti J. Ruškio parašytus laikraščio vardu vekselius.

Taip tai buvo išgelbėtas nuo mirties trečias lietuviškas laikraštis "Lietuvis Brazilijoje".

Spaudos bendrovės organizatoriai ir pirmieji pajininkai buvo dr. Petras Mačiulis, Vladas Eidrigevičius, Stasys



"Lietuvis Brazilijoje" redakcija. K. Uckus, "Birutės" spaustuves savininkas, įteikia redaktoriui St. Puišiu atspaus tą laikraštį.

Puišys, Juozas Virbickas-Tėvūnas, Juozas Dimša, kun. Jeronimas Valaitis, Jonas Silickas ir, žinoma, Juozas Ruškys. Neužmiršo "apdovanoti" pajininkų ir Konstantą Uckų, kad tas nusiramintų ir nespautų "Lietuvis Brazilijoje" naujų šeimininkų, dėl J. Ruškio paliktų skolų spaustuvei, o lauktų. Tačiau spaudos bendrovės organizatoriai pamiršo vieną labai svarbų dalyką, kuris vėliau, po kelių metų, paaiškėjo, būtent: bendrovė "Šviesa" perėmė laikraščio leidimą, bet jo savininku vistiek pasiliko J. Ruškys, vėliau pasitraukė iš viešo gyvenimo, palikęs neišpirktus vekselius. Neapsižiūrėta anksčiau klaida, "Šviesos" bendrovei galvos skaudėjimą atnešė ir buvo priversta atsisakyti laikraščio vardo - "Lietuvis Brazilijoje" - o išleisti naują, kitu pavadinimu, - "Lietuvis", kuris nauju pavadinimu pradėjo eiti nuo 1934 m. gegužės m. Nuo tų pačių metų laikraštis "Lietuvis" pereina Lietuvių Sąjungos Brazilijoje nuosavybėn, tampa jos organu. Po šitų nelauktų ir staigių permainų, "Lietuvis" redakcija skaitytojams paaiškina, kad visi tie pakeitimai padaryti techniška sumetimais. Gal būt. Kas nori, gali tikėti, bet keisti sugestų pavadinimą "Lietuvis Brazilijoje", kuris šio krašto lietuviams ir pradėtas leisti, į "Lietuvį" dėl techniško reikalavimų, sunku patikėti.

J. BUTRIMAVIČIUS

ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4º and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Dra. HELGA HERING

MÉDICA - GYDYTOJA

HOMENS SENHORAS CRIANÇAS

Rua Quartim Barbosa, 6 - B. do Limão
Fone: 265-7590

De 2a a 6a. das 8 às 12 hs. e das 14 às 18 hs.

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)



Vincas Atkočaitis, buvęs "Lietuvio" Brazilijoje redaktorius, tragiškai baigė savo gyvenimą nusišaudamas.

"Lietuvio Brazilijoje" spausdinamas buvo "Birutės" spaustuvėje, tuo pačiu adresu ir jo redakcijos būstinė buvo apie pusantrų metų, – rua Visconde de Parnaiba, 370. Joje pastogę turėjo net ir redaktoriai, kurie, pagal "Lietuvio" tvirtinimus, "laikė juos kelis mėnesius K. Uckus pas save maitybose". Kada laikraščiu atkrito finansiniai sunkumai ir rūpesčiai, kada "Šviesa", kurį leido "Lietuvio Brazilijoje", pradėjo gauti nuolatinę paramą iš konsulato, įsigyto laikraščio spausdinimui visus reikmenis, apleidė ir "Birutės" spaustuve. Pakeitė ir redakcijos adresą, kuris buvo keičiamas kelis kartus, kol nusipirko savo būstinei rūmus, rua Bandeirantes.

Kalbėti atskirai apie laikraštį "Lietuvį", visiškai netenka, nes jisai buvo tęsinys "Lietuvio Brazilijoje". Abu jie buvo tos pačios politinės krypties ir religinės ideologijos, ir vienas ir kitas kaip ir kiti, anksčiau leidžiami laikraščiai, tarnavo lietuvių kolonijai, gvil-

dendami savo skiltyse opiausius jos reikalus: mokyklos, bažnyčios, organizacijos ir kts., nepamiršdamas stipriai palankiausiai užakcentuoti tuometinę Lietuvos politinę santvarką. Tapęs Lietuvių Sąjungos Brazilijoje organu, "Lietuvis", daugiausia dėmesio kreipė į Sąjungos reikalus, bet nepagailėdavo aštrių kirčių savo priešingos nuomonės bendrams, spaudos oponentams, kurių, tuo laiku, jau buvo pasirodę bent keli.

Nuo 1929 metų laikraštį "Lietuvį Brazilijoje", o vėliau "Lietuvį", redagavo šie asmenys: J. Ruškys, St. Puišys, V. Atkočaitis, L. Gaigalas ir Sr. Vančevičius, talentingas spaudos darbininkas ir ilgiausiai prie "Lietuvio" dirbęs, – iki karo pradžios, 1941 m.

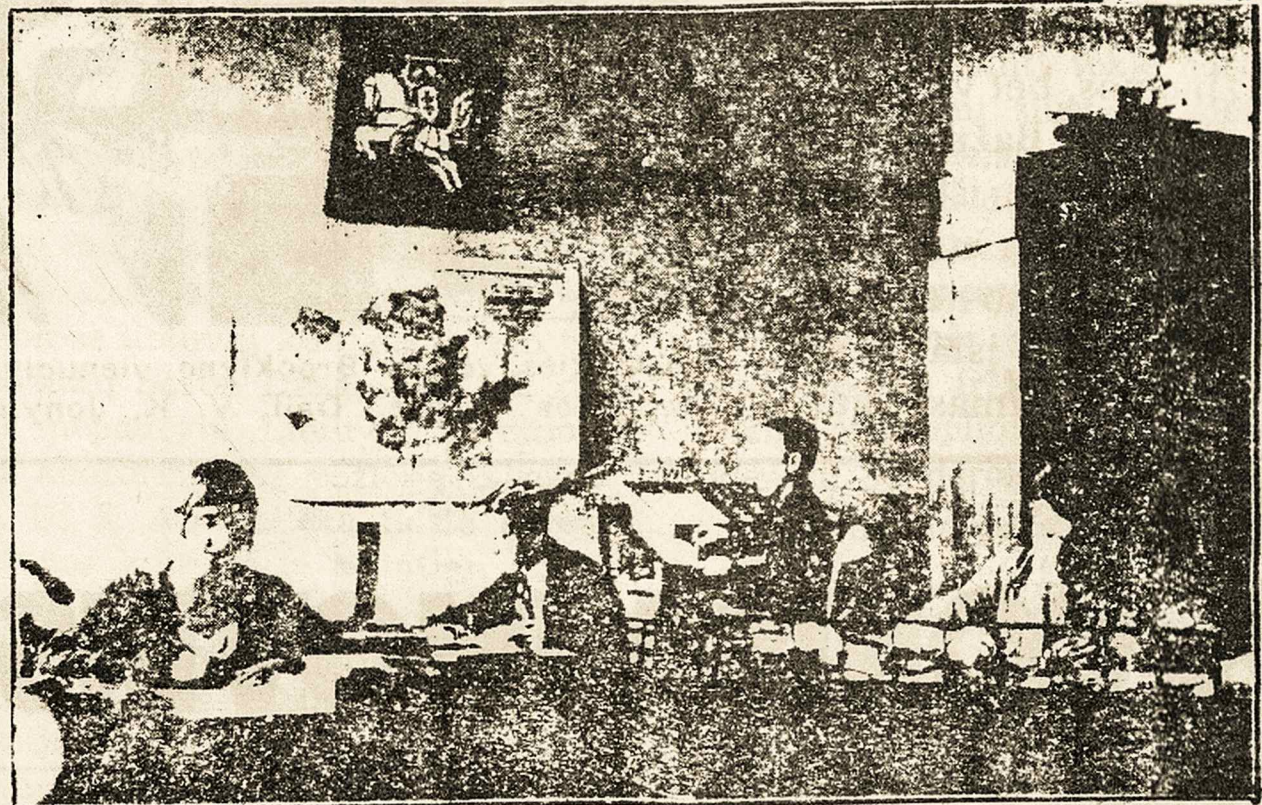
Sunkus yra spaudos darbas. Varginas ir spaudos darbininkų kelias, kuris visuomenės mažai įžiūrimas ir ne pilnai pastebimas ir įvertinamas. R. Amalviškis, rašydamas apie lietuvišką spaudą Brazilijoje ir jos nykimą, pastebi, kad "Ne žurnalistinių pajėgų trukumas čia neleido suklestėti lietuvių spaudai, bet aštri prasimaitinimo problema..." Kas šį darbą yra dirbęs, pripažins, jog tai yra šventa tiesa. Amerikos "Lietuvių Dienos", prieš keletą metų, kalbėdamos apie lietuvių laikraštinkus išeivijoje, prisiminęs sako: "... Vienas Amerikos lietuvių laikraščio steigėjas



Lionginas Gaigalas, ilgametis "Lietuvio Brazilijoje" redaktorius, taip pat lietuviškų mokyklų mokytojas ir pirmutinis Lietuvių Sąjungos pirmininkas.

ir redaktorius anksčiau baigė savo gyvenimą, senatvėje pardavinėdamas adatas duonos plutai užsidirbti, nes savo sveikąsias dienas buvo paaukojęs spaudai, neturėjo laiko sutaupti". O kitą gyvenimą spaudai paaukoję miršta, kurių laidotuvių ir kapo duobei apmokyti, reikia parinkti aukų. Tokių skaudingų įvykių spaudos srityje pas lietuvius daug. Netruksta panašių ir pas mus, Brazilijoje. Vienas lietuvių spaudos darbuotojas, lietuviškų laikraščių ir žurnalų redaktorius, nuo pat savo atvykimo dienos Brazilijon, dirbo spa-

(nukelta į 6-tą psl.)



"Pietų Amerikos Lietuvio" redakcija. Dešinėje sėdi redaktorius L. Valiukas, vidury, antras iš kairės Br. Jodelis.

J. BUTRIMAVIČIUS

ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4º and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Dra. HELGA HERING

MÉDICA - GYDYTOJA

HOMENS SENHORAS CRIANÇAS

Rua Quartim Barbosa, 6 - B. do Limão
Fone: 265-7590

De 2a a 6a. das 8 às 12 hs. e das 14 às 18 hs.

KALBAMA LIETUVIŠKAI

KALBĖK LIETUVIŠKAI

Kongresas - 3

PAMOKOS

P o k a l b i s

- Ar jau lagaminas paruoštas?
- Dar ne. Nežinau, ką reikia vežtis.
- Passimk bent vieną eilutę.
- Ar bus šalta?
- Ne dėl šalčio reikia eilutės.
- Jeigu ne šalta, tai kam?
- Bus šokių vakaras, bus opera.
- Suprantu. balti maškiniai, kaklaraištis, tamsi eilutė
- Matai, dar jau geriau.
- O kaip su batais. Reikia kitokių. Aš turiu sportinius.
- Su sportiniais batais netinka eiti į teatrą...
- Dar reikia pasiimti ir šokių tautinių drabužius.
- Tai matai, kad gali vieno lagamino neužtekti.

ŽODYNAS

lagaminas - mala. Eilutė - terno (paletė, calças, colete). Maškiniai - camisa. Kaklaraištis - gravata. Batai - sapato, calçado.

PRATIMAI

Atsakyk į klausimus:

1. O tavo lagaminas ar jau paruoštas?
2. Kokius drabužius manai vežtis?
3. Tau labiau patinka tamsi eilutė, ar šviesi?
4. Kokius batus vartoji, juodus ar rudus?
5. Ar vartoji kaklaraištį?
6. Ar Amerikoje šalta liepos mėnesį?
7. Ar turi draugų Amerikoje?
8. Ar pirmą kartą važiuoji į kongresą?
9. O kaip su lietuvių kalba? Gali susikalbėti lietuviškai?
10. Skaitai lietuviškai gerai, ar maždaug gerai?

PASTABA: Jeigu neturi, kas tau padeda mokytis, atsiųsk prašymus ištaisymui sekančiu adresu:
Alf. D. Petraitis
Rua Havai 28, apto.32
01259 - São Paulo.

Už lietuvišką knygą ir spaudą lietuviškai tiek daug kovojo ir kentėjo. Dabar lietuviška knyga stovi ir dulka klošų lentynose, laukdama, kol kas ją nupirks.

NEURÓTICOS ANÔNIMOS

"GRUPO DA PAZ"

Se você sofre de depressão: (neurose) se você anda sempre preocupado, com medo, insegurança, solidão: existe uma saída para seu problema:

Igreja S. José - Vila Zelina
Pça. República Lituana, 74 s/5
Reuniões: 3as. feiras às 20 horas.



MIŠIOS

MARIJA STANKŪNIENE

kuri mirė 1982 metų gruodžio 8 dieną, bus gegužės 8 d. 16 val. N. S. das Dores bažnyčioje, C. Verde.

Prašome gimines, draugus ir pažįstamus dalyvauti

Stankūnų šeima

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS



Stasys Vancevičius, žurnalistas, redagavo "Lietuvis Brazilijoje" ir "Lietuvis"

dos darbai prie lietuviškų laikraščių. O kaip tapo senatvės sutiktas buvo atstumtas nuo darbo be duonos kąsnio. Kad apsigynus nuo bado šmėklos, prie Central do Brasil geležinkelio stoties, Rio de Janeiro, praeiviams pardavinėjo adatas ir "barbatanas". Buvo rastas "darbo vietoje" negyvas. Kas pasirūpino lo laidotuvėmis? ... Kiek pašaipos, pažeminimo ir paniekos mums lietuviams atneša tokie įvykiai?!

Kaip "įnamiai", prie "Lietuvio Brazilijoje" ir "Lietuvio", prisiglaudę buvo kun. J. Valaitis su "Sėkmadienio lapeliu" ir kun. Br. Bumša su "Katalikų Dirva", kuriose buvo gvildenami grynai bažnytiniai ir parapijiniai reikalai. Neįgali, tačiau, jie naudojosi šią prieglaudą; Kun. J. Valaitis išėjęs iš "Lietuvis Brazilijoje", išleido apie 10 numerių "Sėkmadienio Lapelio" atskiru leidiniu, grįžo Lietuvon, o kun. Br. Bumša, pagyvenęs kurį laiką Brazilijoje, grįžo Urugvajun, iš kur buvo atvykęs.

Žvelgdami į praeitį, stebimės, kiek daug buvo kovota, kentėta ir visokio vargo pakelta dėl lietuviškos spaudos, klausiamo savęs: kaip tų kovų vaisiai atsispindi šiandieną, pradedant nuo Knygnešių gadinės Lietuvoje dėl lietuviško rašto, iki jos nykimo mūsų laikais? Per 60 metų lietuvių gyvenimo Brazilijoje, turėjome daug spaudos. Šiandieną gi, vos teišlaikome, biuletenio pobūdžio, "Mūsų Lietuvą", iš kurio lietuviškas žodis stumiamas lauk. Bus daugiau

Halina Mošinskienė

SIC TRANSIT GLORIA MUNDI

kartoju su giliu skausmu ir liūdesiu širdyje, atsisveikinant su labai brangiais mūsų tautai idealistais lietuvių, visai neseniai staiga užgesusiais JAV ūkyje, Putname Conn.

Kai "M. Lietuvoje" p. Algirdas Sliesoraitis pranešė apie ANTANO J. VALAITIS SAIČIO (Faustos Sliesoraitienės Vasosaitienės vyro) mirtį - jis mirė staiga kovo m. 11 d. savo namuose - tikiuosi, jausi, kad bent Ateitininkai sendraugai čia "užprašys" savo bendraminčių pagerbti bent 30 dienas Egzekucijos. Niekas neprisimins

Dabar, prieš savaitę atko gavau laišką iš Čikagos, kur draugė man pranešė, kad kovo 25 d. staiga pasimirė Putname KUN. STASYS YLA. Tačiau "M. Lietuvoje" nieko nepaskelbta. O juk čia pat yra jį gerai pažinoję broliai Kristuje.

Kur dingo lietuvių jautrumas, nuo širdumas, pagarba? Svarbiausia PA GARBA tiems, kurie "per kovą" kančią" aukojo save Dievui ir Tėvynei. Kodėl nebesugebame savyje atgavinti šviesaus prisiminimo tų, su kuriais drauge siekiame Lietuvai laisvės? Tuo pačiu nesugebėdami IKI ŠIOL įkvėpti jaunam atžalynui tikros sampratos, gyvais pavyzdžiais, kuo didingi lietuvių tautos likučiai. Kartojau "kartosiu, ne "scenine butaforija" įskiepytame bent kibirkštėlę tikros meilės tėvų ir protėvių žemei.

Reikia širdimi kalbėti į širdį ir žengti su dabartimi. Kur nėra pažangos - ten negali būti ateities. →

SHELL
AUTO-POSTO
GUARUJA

ALGIRDAS SLIESORAITIS
Savininkas

Av. Puglisi, 550
(Esq. da Rua Buenos Aires)
GUARUJÁ Fone 86-6789

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)

1930 metai, Brazilijos lietuvių spaudos plėtimosi metai

São Paulo vykdomiesiems valdžios organams uždarius Susivienijimo Lietuvių organą "Garsą", o jo redaktorių ištrėmus iš krašto, didelė kolonijos dalis liko be savo minčių reiškėjo. Nesant kito laikraščio, spaudos mėgėjai tenkinosi Stasio Puišio redaguojamu "Lietuvis Brazilijoje", kuris savo puslapiuose daugiausiai liaupsino Lietuvos tautininkų valdžią, nustatinėjo pabirusių "literatų" ir "kliubiečių" santykius, ir ne mažą dėmesį kreipė į katalikų bendruomenės organizavimą su kun. J. Valaičiu priešaky. Mat, kun. J. Valaitis, būdamas spaudos bendrovės "Šviesa" pirmininku, o vėliau turėjo laikinai pavaduoti redaktorių, nespėjo organizacinio ir spaudos darbo tinkamai atlikti. Be abejo, ir pats laikraštis darėsi pilkesnis, negalėjo sumasinti platesnės visuomenės.

1930 metais, šiame krašte vyko, bent kelis mėnesius tęsėsi pilietinis karas "revoliucija" vadinamas. Kaikuriuos opozicinės politinės partijos, remiamos kariuomenės dalinių, sukilo prieš federalinę valdžią. Ginkluotas krašte judėjimas, dar labiau sunkino ekonominę būklę. Nedarbas siautėjo visame krašte. Vidujinė suirutė, kariujančios pusės, pareikalavo "savanorių". Vietinė didžioji São Paulo spauda rėmė valdžios šalininkus ir kvietė galinčius vartoti ginklą, stoti savanoriais ir ginti krašto valdžią. Pasireikšdavo užuominų ir lietuviškoje spaudoje. — "Lietuvis Brazilijoje". Ne vienas mūsų tautiečių susigundė, palikdami bedarbių eiles, stjojo savanoriais ginti krašto valdžią nuo sukilėlių. Nežiūrint valdžios dedamų pastangų, ginkluotas maištas, Dr. Getulio Vargas vadovaujant, baigėsi sukilėlių naudai. Tų metų spalio 24 dieną, visoje šalyje buvo paskelbta triumfo diena. Buvusios sukilimui priešingos institucijos, o labiausiai spauda, daugiausiai nukentėjo. Su-

naikintos buvo laikraščių spaustuvės, sudeginti laikraščiai, išmėtyti gatvėse spaudos darbo reikmenys. Nuo sukilėlių pergalės nukentėjo ir lietuviška spauda, laikraštis "Lietuvis Brazilijoje". Spaudos darbui reikalingos priemonės, — raidės, arkyvas, laikraščiai — buvo apgadinti. Vos pradedančiai mažytei jmonei kurtis, nuostoliai buvo dideli. "Lietuvis Brazilijoje" redakcija nepamatuoti apkaltino lietuvius prisidėjusius prie tos saualės. Kaltinimas, be abejo, nepagrįstas, nes tuo pačiu metu didieji brazilų, vokiečių ir kitų tautų laikraščiai "supleškėjo", išsisiūbavusios minios entuziazmo pagauti ir įgeidžiams patenkinti. To paties "džiaugsmo" pagauta, minia sunaikino tada didžiausią São Paulo brazilų laikraštį "Folha da Manhã", prie kurio šių eilučių autoriui teko dirbti ir redaguoti įvestąjį jame lietuvišką skyrių. Tiesa, nukentėjusi vietinė spauda, buvo milžinai prieš "Lietuvį Brazilijoje", todėl jiems po šio gaisro ir atsistatyti buvo lengva, — valdžia jiems padėjo. "Lietuvis Brazilijoje" pagalbą atėjo Lietuva ir dalinai padengė jo nuostolius.

Sunkus nedėkingas ir neįvertinamas yra spaudos darbas. Dirbti spaudos darbą, — tai savęs išsižadėjimas. Nežiūrint visapusiškų dvasinių spaudimų, medžiaginių nepriteklių, fizinių ir moralinių užgauliojimų, vis dėl to pasišventėlių žmonių tam darbui buvo visais laikais. Jie ryžosi ir tebesiryžia visokiais būdais, užmiršdami savo asmenišką reikalą, duoti savo artimui šviesos, supažindinti jį su pasauliu. Tas pasišventimas reikšmingesnis darosi, atskilusiems nuo savo tautos kamieno, gyvenant svetimame krašte, nesavųjų tarpe.

Neišvengė visokeriopų sunkumų ir Brazilijos lietuvių spauda. Ir jai teko sutikti ir pergyventi tiesioginių ir netiesioginių dvasinių bei materialinių smūgių savo kelyje

Jornal Lithuano "NOVIDADES"

NAUJIENOS

Brazilijos lietuvių laikraštis

Redaguoja ir leidžia L. VALIUKAS

São Paulo, 1930 Vytauto didžiojo m. bal. 12 diena

Pačiame kritiškiausiame lietuviškos spaudos momente, laikraščio "Garso" uždarymo išvakarėse, (laikraštis buvo uždarytas 1930 m. gegužės m.), 1930 metais balandžio mėn. 26 d., tarp lietuvių pradėtas platinti "Jornal Lithuano Novidades" — NAUJIENOS", kurio leidėju ir redaktoriu pasirašė L. Valiukas, tas pats asmuo, anksčiau dirbęs už "Alfa" bendrovės lietuvių kolonizavimą Nova Lituaniijoje, su V. Kiršteinu priklausęs "literatų grupei" ir "Club Lithuania" organizatoriams ir buvęs "Pietų Amerikos Lietuvio" redaktorių. Kur laikraštis buvo dirbamas, pradžioje leidėjas nepasako, o tik iš 4-to "Naujienų" numerio sužinojome, jog ir šis leidinys spausdinamas "Birutės" spaustuvėje, pas K. Uokų. Laikraštis patrauklios išvaizdos, mažo formato (žurnalo), 12 puslapių. Pirmą žingsnį žengiant, "Naujienų" leidėjas ir redaktorių praneša:

"Brazilijos lietuvių skaitlingą koloniją aplanko naujas lietuviškas laikraštis — pirmas "Naujienų" numeris". Toliau redaktorių tęsia: "Kukliai gyvenimą pradėdant "Naujienos" didelių pažadų nežada, nestato sau uždavinių laikytis bi kokio politinio nusistatymo, nežada globoti nei atskirų grupių, nei luomų reikalus... laikraštis nepasivadina nei visuomenės, nei kultūros, nei ekonomijos atstovu. Todėl iš "Naujienų", skaitytojai, daug nesitikėkite, nes jos jus neapsiima vesti į "šviesią ateitį..."

Taigi, naujas lietuvių kolonijos svečias nieko nežada. Kokiu tikslu jisai pradėtas leisti, iš kur jam išlaikyti gaunamos lėšos, kas apmoka jo išlaidas, — sunku įspėti, nes to nepasako ir leidėjai, jei bent, tarp kitų neaiškių tikslų, leidėjui-redaktoriui tapti "nusikelnėjimo" kandidatu...

(bus daugiau)

J. BUTRIMAVIČIUS

ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4º and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Dra. HELGA HERING

MÉDICA - GYDYTOJA

HOMENS SENHORAS CRIANÇAS

Rua Quartim Barbosa, 6 - B. do Limão
Fone: 265-7590

De 2a a 6a. das 8 às 12 h. e das 14 às 18 h.

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

1930 metai, Brazilijos lietuvių spaudos plėtimosi metai

(tęsinys iš praeito nr.)

“Naujienu” turinys mišrus: vedybiniai skelbimai, pašto dėžutės laišku ilgiausi sąrašai, linksmi kampeliai ir didžiausias, išvardintas “Naujienu” bendradarbių “batalionas”, štai jie: “...ponai J. Daugėla, V. Kropas, J. Januškis, A. Majus, J. Vaškevičius, K. Planas, L. Šerkšnys, P. Rupeika, J. Laskauskas, V. Laskauskas, Br. Juodelis ir kt”. Be “lengvo pasiskaitymo”, “naudingų informacijų”, “linksmų juokų” ir kitų klausimų, rimtesniu įspėjimu prabilsta R. Kymantas apie plintantį lietuvių tarpe girtuokliavimą, ragindamas “... mesti tą nedorą girtavimo ir triukšmavimo paprotį”, nes “negarbingi (girtuokliai) žmonės visur šalinami, persekiojami, niekinami. Todėl, susipraskime kol dar nevelu”. – šaukia R. Kymantas. O J. Januškis gi pažymi, jog “Brazilijos Lietuviams šie metai (1930), jau pačioje jų pradžioje, lietuvišką vardą apipurvino... Šiais metais viso lietuviškumo nusmukimas, kaip moraliai, kultūriniai ir ekonominiai – pasiekė kulminacinį punktą”. Kodėl taip įvyko, kas “nusmukino” ir “apipurvino” lietuvišką vardą, autorius nepasako, bet patriotiškos dvasios pagautas, kad apšivalius nuo “purvo”, autorius ragina stoti į “Vytauto Didžiojo komitetus”...

“Naujienos” skelbė, jog bendradarbių joms netruks, bet jie nesirodė ir laikraštis darėsi kaskart blankesnis. Iš paduoto bendradarbių sąrašo, aktualiąsiai tam laikui straipsnį paskelbė Juozas Daugėla, iš Lietuvos tik ką atvykęs “Lietuvos Aido” specialus korespondentas, Kaune išleistas “Brazilijos Lietuviai” knygos autorius. Jisai savo straipsnyje palietė sunkią lietuvių imigrantų būklę šioje šalyje ir mažą Lietuvos rūpeščiu išvietintais iš savo krašto tautiečiais, duodamas pavyz-



JUOZAS DAUGĖLA

Lapelio “LIETUVA” redaktorius

džių ir palyginimų su kitų tautų imigrantais. Apgailestaudamas sunkią naujai atvykstančių lietuvių padėtį ir jau anksčiau čia atvykusių šaltą atsinešimą į “naujokus”. Autorius baigia palyginimu: “Reikia atminti, jog Brazilijoje seniau apsigyvenę lietuviai, veda grynai “amerikonišką” savotišką gyvenimą: nelaimėn įklampusį nesušelps, nepadės, bet atvirksčiai, – stengsis su tavim juo rečiau susidurti, kad iš jo nieko neprašytumei...” Mums to neteko patirti, kad lietuvis lietuvi, “įklampusiam balon”, neištiesyt savo ranko, nepagelbėtų iš jos išbrjsti. Negirdėjome taip pat, kad ir “amerikoniškas” gyvenimas būtų panašus, kaip čia.

Neilgai “naujas svečias”, – “Naujienos”, – viešėjo Brazilijos lietuvių kolonijoje. Pasirodęs vos keturis kartus, sustojo: Kas prie to privedė, nesiimame nagrinėti, bet tikri esame, jog svarbiausia ir pagrindine priežastimi to buvo kaip minėjome – nusikėlimas”.

“Naujienos”, trumpoje savo viešnagėje Lietuvių kolonijoje, neatsisveikino su savo bendradarbiais bei skaitytojais. Ant visados užversdamas savo

puslapius, pamoksliskai išbarė Susivienijimą Lietuvių Brazilijoje ir jo organą “Garsą”, kad, esą, dėl jų vedamos politikos, lietuvių kolonija patyrė didelį smūgį, o jie patys susilaukė liūdną galo. “Naujienu” redaktorius L. Valiukas nepasigailėjo “užvožti” ir tariamiems savo bendradarbiams, – kam jie suruošė prieš “Naujienas” “pučą” ir išleidino lietuviškai skrajantį lapelį, pavadindami jį “Lietuva” su J. Daugėlos parašu ir imdami už jį 200 reisų.

Čia minimas lapelis “Lietuva” ir ruoštas prieš “Naujienas” ir jų redaktorių “sukilimas” (pučas), įvyko dėl to, kad L. Valiukas nepriėmė J. Daugėlos ir jo draugų “ultimatumo”, perleisti jiems laikraštį “Naujienas”. Užsirūstinę dėl “netaktiško” ir “antipatriotiško” L. Valiuko pasiūlymo, parodant “pučininkams” duris, nutarė išleisti naują “laikraštį”, – “Lietuva”. Paskelbto lapelio “raštininkai”, panašiai kaip Lietuvoje būdavo apšauties metu, kai karo komandantas išleisdavo griežtus įsakymus, taip ir lapelyje “Lietuva”, buvo šaukiami “mobilizuotis” buvę kariai, savanoriai, šauliai, studentai ir visi patriotiškai nusiteikę lietuviai... Prieš ką toji “mobilizacija” buvo skelbiama, ir patys lapelio autoriai nepasisakė, tik priminė, jog lapelio “Lietuva” redaktoriumi būsiąs J. Daugėla.

Taip šitas “Lietuvos” epizodas, įvykęs daugiau kaip prieš pusę šimto metų, baigėsi tada niekais. Įjungti “Lietuvą” į laikraščių sudėtį, nėra prasmės, nes ji – “Lietuva”, kaip laikraštis, nepasirodė.

Prie kelio galoėjo ir “Naujienos”. Ketvirtuoju numeriu redakcija kalba apie didelius sunkumus dėl “tekniškų apystovų, dėl nenormalaus lietuvių gyvenimo”, kurios sunkina užsibrėžtą kultūrinį darbą dirbti. Su šitomis aimanomomis ir skundais, “Naujienos” baigė savo dienas 1930 metais birželio mėn. 8 dieną, atvirą lauką palikdamos jau įsisenėjusiam “Lietuviai Brazilijoje”. Neilgai, tačiau, taip tęsėsi. Vietoje “Naujienu”, “Birutės” spaustuvė, savo vardu, išleido mėnesinį jaunimui žurnalą, “Jaunųjų Žiedą”.

Bus daugiau

Auka prisidėk prie lietuviškos spaudos išlaikymo!

J. BUTRIMAVIČIUS
ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4º and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Dra. HELGA HERING

MÉDICA - GYDYTOJA

HOMENS SENHORAS CRIANÇAS

Rua Quartim Barbosa, 6 - B. do Limão
Fone: 265-7590

De 2a a 6a. das 8 às 12 hs. e das 14 às 18 hs.

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus**LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ****1930 metai, Brazilijos
lietuvių spaudos
plėtimosi metai**

(tesinys iš praeito nr.)

Jaunųjų Ziedas**I nr. | Leidžia spaustuvė | Red. A. DUTKUS | 1930 m.
Pirmi metai | „BIRUTĖ“ | Gegužės m.**

Kukliai gyvenimą pradėdamos, „Naujienos“ iš anksto, „Pirmajame žody“, įspėjo skaitytojus, kad jie daug ko nesitikėtų iš „Naujienu“, nes jos nieko nežada, niekam neatstovauja ir nebūdamos nė vienos kokios grupės atstovu, „neapsiima savo skaitytojus vesti į šviesią ateitį“. Jaunu pat „Naujienu“ pasirodymo dienos buvo galima justti ekonominiai varžtai ir skaitytojų krizė. Nieko skaitytojams nežadamos, tuo jos nusiėmė nuo savęs bile kokią atsakomybę prieš skaitytojus. Su pertraukomis pradėjusios lankyti skaitytojus, ketvirtuoju numeriu baigė savo spaudos misiją, nors gerų norų, kaip ir kitiems šios srities darbuotojams, netrūko, patarnauti savo tautiečiams lietuvišku spausdintu žodžiu.

„Birutės“ spaustuvės savininkas, matydamas „Naujienu“ artėjantį galą ir kad kolonija neliktų su vienu laikraščiu – „Lietuvis Brazilijoje“ – sugalvojo paliktą „Naujienu“ spragą užpildyti nauju spaudos leidiniu, – mėnesiniu žurnalu, – galvodamas, jog dirbant savo spaustuvėje, nebus didelių sunkumų. Pastebėta vėliau, jog buvo dideliai apsiriki. Žurnalo redaktoriui buvau numatytas aš. Tuo laiku dirbau Lietuvių Išėivių Globos draugijos atstovu Santos uoste, patarnaudamas naujai atvykstantiems lietuviams. Gavęs kvietimą dirbti prie Žurnalo, kuris turėjo „rinkoje“ pasirodyti gegužės m., 1930 m., ilgai neteko svarstyti; pačioje Išėivių Globos drau-

gijos vadovybėje ir tarp narių atsirado nesusipratimų ir gerokai įpusėjęs labdaros darbas susvyravo dėl vieno įstatuose įrašyto nuostato, kur buvo pasakyta, kad šioje draugijoje gali priklausyti ir dirbti tik „dorovingi ir nepriešingi krikščioniškai pasaulėžiū-

rai“ lietuviai. Būdamas Išėivių Globos draugijos nariu ir jos tarnautoju ir priešingas lietuviams teisių apribojimui, diskriminacijai, pasitraukiau iš atstovybės, sykiu ir iš draugijos narių tarpo. Priėmiau „Birutės“ savininko kvietimą ir sutikau būti žurnalo redaktoriu.

Kai pasirodė „Jaunųjų Ziedo“ pirmas numeris, gegužės mėn. 1930 met., dar cirkuliavo ir „Naujienos“, tačiau buvo jaučiamas jų amžiaus trumpėjimas. Atsipareigavęs iš Išėivių Globos draugijos, grįžau į São Paulo ir drauge su K. Uckum ir kitais spaudos entuziastais, skubotai ruošėme dirvą paleisti Brazilijos pasaulin dar vieną lietuviško žodžio šauklį.

Susitarus su spaudos mėgėjais ir at-



ANTANAS DUTKUS
„Jaunųjų Ziedo“ redaktorius



Kazys Bratkauskas
„Jaunųjų Ziedo“ bendradarbis-menininkas

sakomuoju žurnalo leidėju, parinktas vardas – „Jaunųjų Ziedas“, Nutarta žurnalą leisti mėnesinį ir iliustruotą, pakviesti jaunosios kartos plunksną valdančius bendradarbiais būti. „Jaunųjų Ziedo“ viršelį, jaunimo dvasiai pritaikytą, nupiešė menininkas Kazys Bratkauskis. Talkininkauti pasižadėjo visiškai naujos pajėgos, būtent: A.D. Porutis, R. Kymantas, Viktoras Kropas, Andrius Kerėtojas, Juozas Janušokis, Zigmąs Paskakulis, J. Bačkaitis, – iš Lietuvos atvykęs foto-korespondentas ir J.K. Boleckas, – Lietuvos Jaunimo Sąjungos ir žurnalo „Jaunimas“ bendradarbis. Darbas pradėtas. Pagal įsigyvenusį įpratimą (praxi), pradėdant darbą, būtinai yra reikalinga nustatyti programą, savo gaires ir supažindinti su jąja savo publiką, – būsimus skaitytojus. Negalėjo kitaip pasielgti ir „Jaunųjų Ziedo“ redakcija, nepaskelbusi viešai savo pagrindinės konkretaus veikimo platformos.

Bus daugiau

TURISTAS APIE BRAZILIJĄ

Buvo maldininkų net iš Tėvynės, iš Argentinos ir... iš Australijos. Po pamaldų vyko trumpa ir maloni programėlė su vaisėmis.

Aplankiau ir „Mūsų Lietuvos“ redakciją su simpatingais kunigais saležiečiais, kurie redaguoja-administruoja šį Brazilijos lietuvių savaitraštį, vadovauja šv. Kazimiero parapijai ir religiniai aptarnauja lietuvius, išsisklaidžiusius ne tik po 13 milijonų gyventojų didmiestį, bet ir po visą plačią Braziliją.

Esu patenkintas, pažinęs šį didelį ir paslaptinę kraštą, ypač Amazonijos džiungles su jos gyventojais indjonais ir visomis gamtos grožybėmis bei paslaptimis. Dėkoju mane globusiems ir orientavusiems pp. Čiuvinškams. Ir linkiu Brazilijos lietuviams kiek galima ilgiau išlaikyti lietuvių šį didelį kraštą.

Krsp.

J. BUTRIMAVIČIUS

ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4º and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

1930 metai, Brazilijos
lietuvių spaudos
plėtimosi metai

(tęsinys iš praeito nr.)

"JAUNŲJŲ ŽIEDAS"

Pirmajame Redakcijos žody j skaitytojus, "Jaunųjų Žiedas" telkia savo mintis šitaip:

"... Praskleidė savo pirmąjį žiedą ir išvydo pasaulį, jaunutis dar vienas spaudos arenoje narys, Brazilijos lietuvių jaunimo draugas, — meno, sporto, literatūros ir kritikos žurnalas "Jaunųjų Žiedas". Jis išaugino savo žiedą, paskleidė mums savo pirmuosius lapus, pareikšdamas, jog nori būti čia, su mumis, augti ir stiprėti tarp Brazilijos lietuvių jaunimo. Žinoma, kiek leis sąlygos. O tas priklausys nuo mūsų visų. "Jaunųjų Žiedas" pasižada būti laisvas ir netarnauti jokiai lietuvių ateivių atskirai grupei bei visuomenės daliai ar luomui, o vien tik žydeti visiems lietuviams lygiai, žydeti teisybei. Ką jis pastebės — gerą ar blogą — nesigailės savo skiltyse atkreipti į tai dėmesį. Žodžiu, ką matys gerą — girs, o blogą — peiks. "Jaunųjų Žiedas" daug dėmesio kreips į jaunomenę ir jos auklėjimą, stengsis kelti įvairiasias jaunimui aktualiasias mintis ir su juo drauge nagrinėti jas. "Jaunųjų Žiedas" ūgdys lietuvių tarpe visuomenės solidarumą, meilę, santaiką ir vienybę. Rašys apie kultūrinį dvasinį gyvenimą, dėsi įvairius aprašymus apie žymių žmonių gyvenimą ir jų iškilmą. Taip pat straipsnius apie meną, sportą, trumpas apysakaites, eilėraščius, feljėtonus. Nagrinės taip pat jau čia išeinančių laikraščių apžvalgas ir puoš save įdomiomis iliustracijomis. "Jaunųjų Žiedas" duos progos visiems lavinti savo plunksną — rašyti kas kaip gali įvairiausiomis temomis bei visokiais klausimais. Jis stengsis būti ne tik jaunuoliui, bet kiekvienam lietuviui mielas draugas ir patarėjas.



Viktoras Kropas
"Jaunųjų Žiedo" bendradarbis, romano
Raudonkrūtinis autorius

Aišku, tai priklausys ne vien nuo leidyjų bei redaktorių, bet nuo mūsų visų. Pradžioje "Jaunųjų Žiedas", be abejo, pasirodys silpnas savo turiniu, parinktais raštais ir formos atžvilgiu. Sutinkame, tačiau, kaip šis jaunas, dar tik ką išvydęs pasaulį žiedas pradės giliau leisti savo šaknis ir plėstis lietuvių ateivių visuomenėje, jos širdyje ir sieloje, tada, tikėkime, kiekvienu kartu jisai darysis gražesnis, įdomesnis, mus vylios ir puoš mūsų gyvenimą. Taigi, visi kas tik galime, be jokio skirtumo, į darbą puošti ir marginti "Jaunųjų Žiedo" lapos."

Tai buvo 1930 metais gegužės mėn. Užsimojimai gražūs, pilni jaunatviškos energijos ir ryžto. Žurnalas 16 puslapių, kuriuose atsispindėjo vietos lietuvių kultūrinis ir visuomeninis gyvenimas, organizacijos, jaunimo problemos nedarbo metu švečioje šalyje. Prisiminta, taip pat, ir Lietuvoje pasilikęs jaunimas ir jų organizacijos. Ne mažai poezijos ir iliustracijų. Tuoj pirmame numery pasirodo šie auto-



Juozas Bačkaitis
Foto korespondentas, "Jaunųjų Žiedo" bendradarbis

riai: R. Kymantas rašo apie jaunystę, kiti apie fizinį lavinimąsi, sveikatą, A.D. Poručio beletristinis vaizdelis iš emigracijos laikų. Ne mažai poezijos ir įvairiais klausimais aprašymų. Lietuvos "Jaunimo" žurnalo bendradarbis ir Jaunimo Sąjungos veikėjas, žurnalistas J.K. Beleckas, rašydamas apie Lietuvos jaunimą, šitaip išreiškė savo nuomonę apie Brazilijos lietuvių jaunimo žurnalą "Jaunųjų Žiedą": "... Baigdamas noriu pažymėti, kad mums Lietuvoje gyvenantiems jaunuoliams malonu, kad Jūs tolimoje Brazilijoje išleidote tokį gražų ir įdomų žurnalą, kaip "Jaunųjų Žiedas". Linkėdami, kad visi jaunuoliai jį skaitytų, o kurie pajėgia, kad jį ir savo namiškiams užsakytų Lietuvon. Lai mus riša tėvynės meilė ir draugiškumas per "Jaunųjų Žiedą".

Brazilijos lietuvių jaunimo geri norai ir vylimasis praplėsti savo nykios buities horizontus, o taip pat ir nuoširdūs sveikinimai bei linkėjimai "Jaunųjų Žiedui" tapti, neatlaikė medžiaginės naštos ir abejingumo iš skaitytojų pusės. "Jaunųjų Žiedo" išėjos tik trys numeriai. "Birutės" spaustuvės savininko norai ir pastangos, duoti jaunuoliams nepriklausantį nuo politinių bei religinių ideologijų — visiškai naują spaudos įrankį, laisvai žvelgti į pasaulį, neprigijo. Paskleisti "Jaunųjų Žiedo" lapai pabiro 1930 m. rugpiučio mėn., užleisdamas vietą pajėgesniems. Žurnalas, kokis buvo norėta padaryti Brazilijos jaunimui, tada dar neatatiko nei laikui, nei dvasiai, nei kultūriniam skaitytojų lygiui. Plačioji jaunuolių masė, kuriai ir buvo taikomas žurnalas, kvėpėjo tada dar Lietuvos kaimu, o antra, — nedarbo siaubas persekiojo kasdien visus ir buvo dideliu stabdžiu bile kokiam platesnio kultūrinio darbo užsimojimui. Tokių aplinkybių supamas bešviesesnių perspektyvų, nuvyto ir pirmasis iliustruotas jaunimui skirtas žurnalas "Jaunųjų Žiedas".

J. BUTRIMAVIČIUS

ADVOCACIA

CIVIL: Inventário, Despejo, etc. COMERCIAL: Falência, Cobrança, etc.

TRIBUTÁRIA: Imposto de Renda, ICM, IPI

Rua Barão de Iguape, 212 - 4^o and. s/45 - Liberdade Fone: 279-5937

Horário das 9:00 às 11:00 e das 14:00 às 18:00

Rua Campos Novos, 590 - V. Zelina - Horário das 19:00 às 21:00

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)

PAPILDOMOS PASTABOS

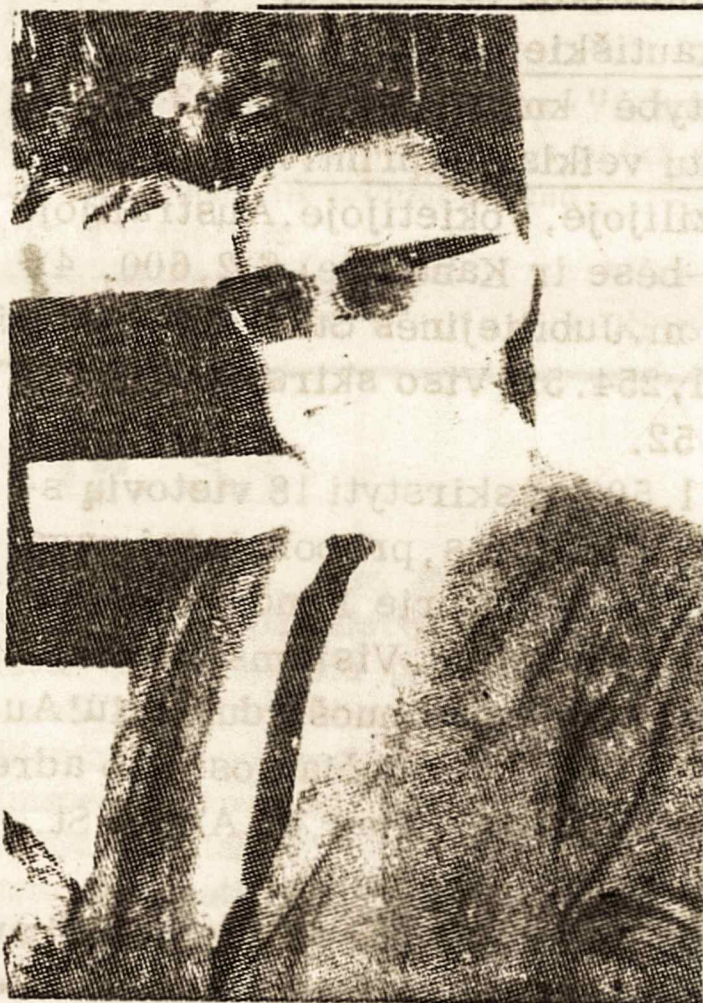
Įvairių pastabų esame gavę, — raštu ir žodžiu, — dėl Lietuvos Spaudos Brazilijoje straipsnių. Atvaizduoti lietuvių spaudos kūrimąsi Brazilijoje prieš penkiasdešimtį metų, yra sunku. Todėl kiekviena pastaba ar bent kokio fakto papildymas, palengvina darbą. Už kiekvieną užuominą ar pareikštą pastabą, žodžiu ar raštu, esame dėkingi ir su jomis dalinsimės šiuose rašiniuose, kaip tai darome su Norberto Stasiulionio mums prisiųstu laišku, kurį žemiau spausdiname.

... JIE PIRMIEJI IŠTIESĖ MAN RANKĄ

Palinkome išgyvenę ilgų metų amžių šioje šalyje. Ir liūdesį ir džiaugsmą esame praleidę šios metų eilės virtinėje. Sustoję žvelgdami į nueitą kelią, ir mąstome, — kaip žmogus galėjai turėti tiek jėgų, nueiti tokį toli ir šiandieną gyventi tais prisiminimais? O jie mus dvasia atgaivina ir suteikia jėgų dar tęsti mūsų kelionę...

Skaitau "Mūsų Lietuvą" nuo jos atsiradimo dienos. Jau praėjo lygiai 35 metai, kurios jubilėjų vertėtų tinkamai atšvęsti, gėriuosi ir jaučiu malonumą skaitydamas Antano Dutkaus straipsnius apie Lietuvos spaudą Brazilijoje. Perskaitau vieną sykį ir dar pakartoju, kad geriau įsigilinus į darbą ir atsižadėjimą savęs tų, kurie troško duoti daugiau šviesos, mums, dar kaimu kvepiantiems 18-30 metų jaunuoliams. O, tada mes mažai tas pastangas įvertindavome, nes, kaip visi prisimename, "nedarbo siaubas" mus persekiojo, bado šmėkla mums prieš akis stovėdavo. Laikraščiai ir žurnalai negalėjo išsilaikyti vien dėl to, kad nebuvo kas juos paremtų. Todėl jie vienas po kito gimė ir mirė. Ir taip iš eilės, vieniems pasitaikę, jų vietą užimdavo kiti su naujomis viltimis.

Atvykau į Braziliją 18 metų amžiaus Lietuvos kaimo jaunuolis. Apgyvendino mane laikinai drauge su kitais atvykėliais Imigracijoje, Rua Visconde de Parnaíba. Be pinigų, be pažįstamų, be savo kalbos žodžio. Man ir kitam tokio paties likimo lietuviui jaunuoliui Imigracijoje papasakojo, jog šioje gatvėje esama lietuvių redakcijos. Nurodė kryptį, kuria eiti. Suradome tą lietuvišką redakciją. Nedrąsiai įėjome į vidų ir lietuviškai pasveikinome. Kitaip ir negalėjome, nes nė žo-



Norbertas Stasiulionis
šiu prisiminimų autorius

džio nemokėjome ištarti braziliskai, o dar mažiau suprasti. Vienui vieni du jaunuoliai didelio, svetimo krašto, miesto gatvėje. Išgirdome į mūsų pasveikinimą atsakymą taip pat lietuviškai. Negalite įsivaizduoti, koks džiaugsmas mus abu apėmė. Rodos, didžiausią laimę esame apturėję. Pirmą lietuvišką žodį išgirdome šiame krašte iš Antano Dutkaus ir Konstanto Uckaus, kurie turėjo redakciją. Kokio laikraščio toji redakcija buvo, neprisimenu. Antanas Dutkus ir Konstantas Uckus man ir mano bendrakeleiviui, kurio anksčiau nepažinojau, pirmieji ištiesė brolišką ranką ir mums nurodė kelią į darbą. Todėl su pagarba juos prisimenu ir su atsidėjusiu malonumu skaitau Antano Dutkaus straipsnius apie Lietuvos spaudą Brazilijoje.

Norbertas Stasiulionis

Norbertas Stasiulionis

Nuo red. Čia minima redakcija, tai buvo žurnalo "Jaunųjų Žiedas ir pradėjusio eiti "Lietuvių Aidas Brazilijoje" laikraščio.

• • • A.D.

Kaip jau esame minėję ankstyvesniuose rašiniuose apie Lietuvos spaudą Brazilijoje, 1930-tieji metai buvo vaisingiausi lietuvių spaudos metai. Laikraščiai bei žurnalai gimė vienas po kito ir, nesubrendę, mirė. Vieniems užvertus savo lapus, kaip dienos šviesą išvydavo naujas spaudos atstovas. Netikėtai ir nelauktai lietuvių šeimoje svečias pasirodė

Humoro ir Satyros
Žurnalas

Š I R Š Ė

Tuo metu jau netrūko lietuviškos spaudos mėgėjų galinčių prisidėti prie šio darbo. Nestigo tada ir jaunublių, spaustuvininko amato pramokusių "Birutės" spaustuviėje, kad savo rankų darbu ir patirtimi prisidėtų prie laikraščio bei žurnalo išleidimo. O, tokių jau buvo bent keletas. Drąsesni visokiems sumanymams vykdyti, entuziastiškai ėmėsi šio darbo, nepermatydami būsimų pasekmių ir savo iniciatyvos darbo vaisių. Visa toji lietuvių jaunuolių spaustuvininkų grupė,



Bronius Šukevičius
"Širšės" leidėjas

išaugusi drauge su lietuviškais laikraščiais, patyrusi šio darbo visas plėtimo si pakopas, — pradedant nuo "Brazilijos Lietuvio" ir baigiant dar šiandieną cirkuliuojančios "Mūsų Lietuvos", — šiandieną žiūri į praeitį ir stebisi anų laikų pasiryžimu, pasišventimu kuo nors prisidėti savo tautiečių dvasinei gerovei stiprinti.

Bus daugiau

REZISORIS J. JURASAS JAPONIJOJE

Režisorius Jonas Jurasas, gyv. JAV, yra pakviestas pastatyti A. Čechovo „Trys seserys“ Tokijo teatre, Japonijoje. Jį pakvietė žinomas Tadaši Suzuki teatras, kuris yra pasižymėjęs moderniais klasikos pastatymais. J. Jurašo pastatymo premjera numatoma spalio mėnesį.

LIETUVIŠKOS SPAUDOS RĖMĖJAI
YRA SAVOS TAUTOS GYNĖJAI

Dra. HELGA HERING

MÉDICA - GYDYTOJA
HOMENS SENHORAS CRIANÇAS
Rua Quartim Barbosa, 6 - B. do Limão
Fone: 265-7590

De 2a a 6a. das 8 às 12 hs. e das 14 às 18 hs.

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

(tęsinys iš praeito nr.)

HUMORO IR SATYROS ŽURNALAS "ŠIRŠĖ"

1930-tų metų pirmoje pusėje, lietuviškuose laikraščiuose, – jų jau buvo net trys, – "Lietuvis Brazilijoje", "Naujienos" ir "Jaunųjų Žiedas", – pasirodė tokio turinio skelbimas: "Geriausiai atliekami SPAUDOS DARBAI lietuvių ir visomis kitomis kalbomis. Kreiptis tik į PLANTAMŠUK IR CIA". Kas gi toji, lietuviui neaiškiu ir keistu pavadinimu, spaustuvės įmonė, kuri "įvairiomis kalbomis" atlieka spaudos darbus" greitai, gražiai ir pigiai? O tai buvo trys lietuviai jaunuoliai, spaudos darbo entuziastai, spaustuvininkai, jau išėję "stažą" Birutės spaustuvėje, susibūrę, pradėjo galvoti apie žurnalo išleidimą, ne bile kokį, o visiškai kitiškai už anksčiau pasirodžiusius spaudos leidinius. Vienas jų dirbo vokiečių spaustuvėje, kur buvo sukrautas sustojusio "Pietų Amerikos Lietuvis" raidynas, sugalvojo panaudoti jį savo planui įvykdyti, – išleisti žurnalą. Paskvietęs talkon dar du sau patikimus bendradarbius, jau supratusius lietuviškos spaudos darbą, įkūrė "Lietuvių ir visomis kitomis kalbomis" spaudos bendrovę, kurios tikslas buvo, be kitų darbų, leisti lietuviams humoristinį žurnalą, pavadindami jį tikrai gėlinčiu vardu – "ŠIRŠĖ".

Spaudos bendrovės "Plantamšuk" sąstatą sudarė šie spaustuvininkai: pirmas – Kazys Plantas, vokiečių spaustuvės tarnautojas ir gerai prityręs spaudos darbe, šio amato pramokęs buvo jau Lietuvoje, jis buvo bendrovės organizatorius ir jos vedėjas; antras – Vincas Tamošaitis, "Garso" laikraščio rinkėjas ir trečias – Bronius Šukevičius, pradėjęs šio amato mokintis Lietuvoje, prieš išvykstant į Braziliją. Iš bendrovės sąstato trijų pavardžių pirmųjų skėmenų – PLAN-TAM-ŠUK – sudarytas buvo bendrovės pavadinimas. Kadangi tuo metu laikraštis "Garsas" buvo spausdinamas minėtoje vokiečių spaustuvėje (savų mašinų neturėjo, įsi-



Vincas Tamošaitis
"Širšės" leidėjas

giję raidyną, išėjo iš Birutės spaustuvės ir savarankiškai pradėjo dirbti) ir jau buvo sekamas saugumo organų, tai ir Plantamšuk bendrovė pasijuto nesaugi, pavojuje, nes ji neturėjo juridinio asmens teisių, buvo neregistruota. O be to, finansiniai sunkumai bendrovės narius privertė išsisklaidyti: Vincas Tamošaitis buvo areštuotas ir drauge su kitais "Garso" bendradarbiais ištremtas Lietuvon; Bronius Šukevičius grįžo dirbti prie "Lietuvis Brazilijoje", o Kazys Plantas, Plantamšuk organizatorius ir "Širšės" redaktorius, nuėjo dirbti į jau pradėjusį eiti naują laikraštį – "Lietuvių Aidas Brazilijoje". Čia padirbėjęs, greitai, savo noru, grįžo Lietuvon.

Iniciatyva ir jų ryžtas verti pagyrimo. Nors nežymų bet vis dėl to paliko savo pėdsaką lietuviškos spaudos judėjime, paliko. Kaip ir kiti šio darbo mylėtojai, taip ir tie trys jaunuoliai, pradėdami savo darbą, nepermatė svarbiausio dalyko: kad širšė išsivystytų iš savo lervos, pirmosios gavo rados stadijos ir įgautų geliančio vabzdžio formą, reikėjo šilto patalo, gilios kišenės, – pinigų. Dėl tos, o ir kitų priežasčių, "Širšė" nepajėgė išbandyti savo gylių. Tris silpnus šuo-

lius davusi, nuleido savo plėviasparnius ir – nutūpė. Ant visados. "Širšės" aukos buvo karikatūrinio požymio ir daugiausiai lieté kolonijos visuomenės veikėjus, konsulatą, mokyklas ir kleboniją.

"Širšės" spaudos misija lietuviškoje mūsų kolonijoje irgi baigėsi nepasiekusi užsibrėžto tikslo, palikdama, lietuvių spaudos lauke tik nežymų pėdsaką.

Seka "Lietuvių Aidas Brazilijoje"

PLJS RYŠIŲ CENTRAS

BALTIJOS VALSTYBĖS NUO 1940 M. –
Romualdas Misiūnas

Estijos, Latvijos ir Lietuvos raida nuo nepriklausomybės netekimo 1940 m. iki šiandien. Pagrindinis dėmesys bus skiriamas Lietuvos pastarųjų keturių dešimtmečių kultūrinių, visuomeninių ir ekonominių reiškinių nagrinėjimui, nuolat ieškant skirtumų ir panašumų su Estijos bei Latvijos priklausomybės patirtimi.

LIETUVIŲ KULTŪROS ISTORIJA –
Vytautas Kavolis

Lietuvių kultūros modernizacijos ypač 1883-1983 m. periodo apžvalga. Bus bandyta apčiuopti skirtingų laikotarpių dvasinę struktūrą, vidinės įtampos, alternatyvūs jų kultūrinių problemų sprendimai grožinėje literatūroje ir kitose reikšmių istorijos srityse. Lietuvių moralinės vaizduotės, autobiografinio sąmoningumo ir intelektualinės kultūros vystymasis. Santykių su savimi, su kitais, su gamta, su istorija ir transcendencija kitimas tiek Lietuvoje, tiek išeivijoje. Kultūrinio sąmoningumo formų dalyvavimas individualioje gyvenimo patirtyje ir veikimo apsisprendimuose. Moderniosios lietuvių kultūros sąvybės ir trūkumai. Bandymai kai kuriuos jos bruožus lyginti su analogiškais kitų kultūrų reiškiniais.

PREMIJA UŽ MOKSLO VEIKALĄ

Lietuvių Bendruomenės Literatūros premija (3000 dol.) šiais metais bus skiriama už mokslo veikalus, išleistus 1981 ar 1982 m. arba už bet kada parašytus rankraščius. Vertinimo komisija sudaryta Detroite tokios sudėties: Dr. Kęstutis Keblys pirm. (16349 Addison, Southfield, Mich. 48075), dr. R. Kriaučiūnas, prof. J. Pikūnas, prof. L. Sabaliūnas, prof. J. Šmulskštys.

Sprendimas bus paskelbtas balandžio mėnesį. Laureatas bus pagerbtas Premijų šventėje.

RELIGINĖ PROGRAMA TELEVIZIJŲ

Pradėjo veikti televizijoje religinė katalikų programa: šeštadieniais, 10 val. ryto, canal 11, TV Gazeta.

Naudinga taip pat ir radijo programa: Programa Katolico "Caminando com Jesus", Radio Super Cultura de Santos, 930 Kilowertz – AM, nuo 7 iki 8 val. ryto, kasdien.

CURSO AUDIOVISUAL

DO IDIOMA LITUANO
POR CORRESPONDÊNCIA

Facilidade de aprendizado. – Acompanha fitas cassettes

Para maiores informações

Caixa Postal 4421
01000 São Paulo, SP.

Fone: 273-0338

Rua Juatindiba, 28
03124 São Paulo, SP.

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

"LIETUVIŲ AIDAS BRAZILIJOS"

(tęsinys iš praeito nr.)

Daug ir gražių norų turėjo tada ir kaikurie raštingieji ateiviai, vadinamieji inteligentai, kurie nebuvo pridėję savo pirštų, — konsulo dr. P. Mačiulio žodžiais tariant, — "prie neaiškių darbų", o tik žiūrėjo iš tolo ir sekė, kaip visuomeninis bei kultūrinis lietuviškas darbas vystosi, kokie žmonės stovi jo priešakyje bei kas tam darbui vadovauja. Atsargūs jie buvo. Tik nuslinkus juodiesiems debesims, kurie "buvo supurvinę lietuvių koloniją", pradėjo atsirasti savanorių, galinčių šiuo bei tuo prisidėti prie vienokio ar kitokio kultūrinio darbo. Tokioje tai atmosferoje, kolonijai gero siekiąs, gimė pirmutinis laikraštis "Brazilijos Lietuvis", bet neatlaikęs pašalinių spaudimų, kapitulavo ir pateko jau mums žinomų asmenų rankosna, kol jį užgniaužė. Pagrindinių panašių minčių vadovaudamiesi, pasėtas buvo Brazilijos dirvonuose ir "Lietuvis Brazilijoje", kurio pirmieji organizatoriai ir vadovai, neatlaikę sutiktų sunkumų, priversti buvo užleisti kovos laiką kitiems, ekonomiškai stipresniems, o patys neištesėję duotų pažadų, su skolomis, išnyko vieni ant visados, o kiti, prisitaikę prie naujų sąlygų, nuėjo kitiems ponams tarnauti.

Pagaliau, kilnus mėginimas buvo pradėtas "Birutės" spaustuovės savininko, Konstanto Uckaus. Jisai bandė pritraukti prie lietuviškos spaudos ir, nepriklausomai nuo visokių srovių bei pašalinių įtakų, išleisti jaunimui iliustruotą žurnalą "Jaunųjų Žiedą" ir įpratinti jaunimą spaudos darbui. Tačiau ir šiuo kartu geri norai ir visi ketinimai prablavinti niūrią tuo metu visų padėtį, nedavė vaisių. Ir šiuo kartu nepasisekimas užtemdė gerus norus. Ne tas tada daugumai rūpėjo. Visų dėmesį traukė tada duonos pluta. Labai aiškiai ir gražiai apibūdino to meto jaunutės lietuvių kolonijos gyvenimą Norbertas Stasiulionis, šio spaudos skyriaus papildomose pastabose: "nedarbo siaubas mus persekiojo, bado šmėkla mums prieš akis stovėdavo".

tų, jei ne visų, tai bent daugumos lietuvių imigrantų reikalus. Planas pradėtas vykdyti. Tapo suorganizuota laikraščiui leisti spaudoje bendrovė "Aidas Parinktas laikraščio pavadinimas. Be pavienių asmenų, prie bendrovės lėšoms suburti, pasižadėjo laikraštį pa-

LIETUVIŲ AIDAS

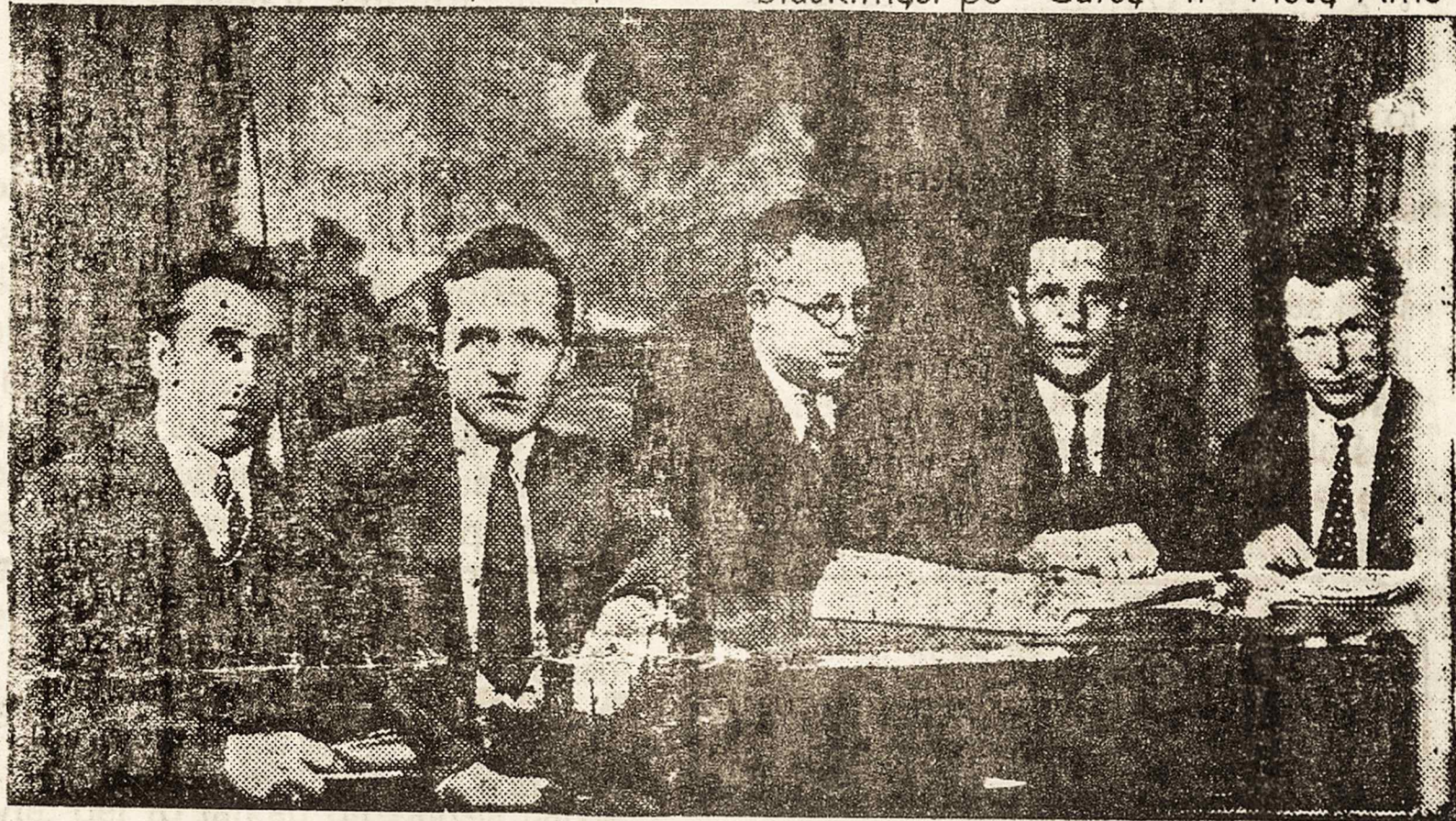
BRAZILIJOS
Jornal Lithuano

LEIDŽIA SPAUDOS BENDROVĖ "AIDAS"
REDAGUOJA A. DUTKUS

1 M. S. Paulo, V. D. 1930 M. Liepos 5 D. 3 Nr.

Entuziazmo pagauti jaunuoliai, — išleisti žurnalą, kuriame galėtų praplautinti savo akylatį, pralavinti plunksną, išdėstyti savo mintis popierėje ir užmegsti ryšius su platesniu pasauliu, ypač su gimtuoju kraštu, — Lietuva, — nuleido rankas. Ir vėl likome su vienu, besiblaškančiu nepastovioje pozicijoje dėl redaktorių kaitaliojimosi, — "Lietuvių Brazilijoje". Mažo, tačiau ryžtingo jaunų žmonių būrelio tarpe vėl gimė idėja išleisti laisvos minties savaitinį laikraštį, liberališkai demokratiškas pažiūrų. Laikraštis negalėjo būti vienos kokios nors grupės įrankiu, bet apim-

remti naujai susiorganizavusi kultūrinė lietuvių draugija "Žiburys" per savo meno sekciją, ruošiant vakarėlius bei įvairaus pobūdžio pasilinksminimus ir dalį pelno skirti "Aido" bendrovės lėšoms sustiprinti. "Aido" bendrovės valdybą sudarė šie asmenys: Aleksas Knoras - pirmininkas, Antanas Dutkus - sekretorius ir laikraščio redaktorius, Juozas Šablinskas - vicepirmininkas, Pranas Dutkus - išdininkas ir Konstantas Uckus - reikalų vedėjas. Laikraščio redaktorių stiprus kandidatas buvo A. M-jus, bet bendrovė apsvaščiusi jo blaškymąsi po "Garsą" ir "Pietų Ame-



Spaudos b-vės «Aidas» valdyba ir „L. Aidas Br.“ redaktoriai. Iš kairės į dešinę: Pr. Dutkus — išdininkas; J. Šablinskas — vice-pirmininkas; K. Uckus — reikalų vedėjas; A. Dutkus — laikraščio redaktoriai ir vald. sekretorius; Al. Knoras — pirmininkas.

rikos Lietuvį", buvo nuo jo atsisakyta ir laikraščio redagavimas buvo man pavestas. Ir taip, birželio m. 21 d. São Pauloje, Luz sode ir prie Šv. Antano bažnyčios pasirodė dar vienas Brazilijos lietuvių laikraštis "LIETUVIŲ AIDAS BRAZILIJOS", kurio 11 metų be pertraukos kelias buvo pilnas įvairiausių nuotykių. (bus daugiau)

CURSO AUDIOVISUAL

**DO IDIOMA LITUANO
POR CORRESPONDÊNCIA**

Facilidade de aprendizado — Acompanha fitas cassettes

Para maiores informações

Caixa Postal 4421
01000 São Paulo, SP.

Fone: 273-0338

Rua Juatindiba, 28
03124 São Paulo, SP.

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

"LIETUVIŲ AIDAS BRAZILIJOS"

(tęsinys iš praeito nr.)

"Lietuvių Aidas Brazilijoje" išėjęs į pasaulį, lietuvišku nuoširdumu, pasveikino savo kolegą, jau trečius metus lankantį koloniją, "Lietuvj Brazilijoje", geisdamas draugiško sugyvenimo, linkėjo, kad "lietuviška spauda plėstųsi ir būtų tikri šviesos žiburiai..." Į pasveikinimus, "Lietuvj Brazilijoje" abejingai ir šaltai metė į mus savo žvilgsnį, įspėdamas savo skaitytojus ir pabrėžė tai, kad naujai pasirodęs laikraštis, — "Lietuvių Aidas Brazilijoje", — užėmė "Garso" vietą, o draugija "Žiburys yra persikrikštyjęs" iš Susivienijimo Lietuvių Brazilijoje, kurio likimas visiems žinomas...

Ne draugiškas ir neparodęs solidarumo bendram darbui pirmame susitikime, "Aido" šeimininkas nuo artimesnių santykių su senuoju kolega. Nesutarimas bendram darbui tarp dviejų lietuviškų laikraščių, pradėjo rodyti savo diegus nuo pirmojo susitikimo. Per siorganizavęs "Lietuviui Brazilijoje", pakeitęs savo vardą, jo leidimą perėmus Lietuvių Sąjungai ir Stasiui Vancevičiui tapus nuolatiniu jo redaktorium, santykiai tarp abiejų laikraščių nepagerėjo. Bet apie tai toliau išsitarime, rašydami apie "Lietuvj". Šiuo kartu pažiūrėsime į pirmuosius "Lietuvių Aidas Brazilijoje" žingsnius ir kaip jisai užsirekomendavo skaitytojams.

"Po praėjusios kolonijoje didelės audros, šviesiu spinduliu nuskaidrino mūsų gyvenimo padangę. Išėjome į skaitlingą mūsų koloniją sutikti brolius ne gražiais pažadais, ne vylingais žodžiais juos pasveikinti, ne materialinės naudos vedini, bet tikrai broliškai su jais pasikalbėti ir mūsų tarpe pasireiškančias negeroves kelti viešumon. Lietuviškumas, teisingumas ir demokratiniai principai — tai mūsų susitikimo pagrindas. Visi didieji pasaulio jvykiai, Lietuvos darbo žmonių gyvenimo problemos, Brazilijos lietuvių siekimai, jų viltys, tarpusavio santykiai ir visuomenės sluoksnių kova atsispindės Lietuvių Aida Brazilijoje".

Į T A R P I S

Į mūsų aprašymus apie lietuvių spaudą, padarome dar vieną įtarpį, įdėdami apie lietuvius imigrantus, jų beviltišką padėtį pirmaisiais metais, sunkius pergyvenimus ir, pagaliau, drąsų veržimąsis priekin nugalėdami sutiktas kliūtis svetimo krašto žemėje. "Mūsų Lietuvos" 21 (1811) numeryje, birželio 2 dienos, skaitėme Norberto Stasiulio pluoštelį prisiminimų, kaip jam patekus nežinion São Paulo miesto gatvėje, be vilties ką nors šviesesnio sutikti, staigiai išgirdo raminantį žodį ir ištiestą užuojautos ranką. Šiandieną įtarpiname dar vieno imigranto, bangų blaškomo ne vilties jūroje, Juozo Šlikto, paties atvaizduotą gyvenimo epizodą.

"... O MAN PADAVĖ ABI RANKAS IR PASTATĖ ANT KELIO..."

— Atvykau į Braziliją 1929 metais, brolio Stasio iškviestas. Kilęs esu Kauno apylinkės, iš Vilkijos. Lietuvoje gyvendamas, pramokau siuvėjo amato ir dirbau Kaune siuvyklose. Prieš išvažiuojant Brazilijon, broliui patariant, pramokau kirpimo. Atvykęs Brazilijon, apsistojau São Paulo mieste, kaip ir, beveik, daugumas lietuvių. Mokančiam amato, didelių sunkumų gauti darbą nebuvo. Apie du metus dirbau bent keliose siuvyklose. Pastebėjau, kad dirbdamas kitiems, labai bus sunku prasimušti prie ko nors geresnio ir išvysti blaivesnes dienas. Versčiau adatą ilgą valandą apie porą metų ir kiek galėdamas taupiau, kad sukūrus lengvesnį rytojū, kad atsipalaidavus nuo darbdavio. Apskaičiau, kad pradžiai sutaupyty išteklių pakaks ir kad jau laikas pasukti nepriklausomumo keliu, — atsidaryti savosios siuvyklos duris. Tai buvo 1931 metai. Susiradau puikią tam reikalui vietą, rua Duque de Caxias prie Sorocabana stoties, kur keleivių judėjimas, atvykstančių ir išvykstančių, buvo gausus. Besiruošiant įrengti būsimą savo siuvyklą, patalpų šeimininkas pareikalavo raštišką kontraktą ir su laiduotojo (fiadoriaus) parašu, kuris turi būti namų savininku

ar taip pastebimas žymesnis prekybininkas ar pramonininkas. Sugriuvo mano užsimojimo planai. Kur gi aš fiadorių rasiu, kuris už mane laiduotų, užtikrintų nuomos mokėjimą? Pažinojau vieną, kitą lietuvi, turintį botekiną, (krautuvė su svaiginamais gėrimais), bet toks netiko. Ir dabar?.. Po mano kojomis, rodos, žemė sudrebėjo ir vėlais nuėjo mano svajonės būti pats sau šeimininku.

— Žinojau, kad yra lietuviška spaustuvė ant rua da Moóca, kur buvo spausdinamas lietuviškas laikraštis "LITUVIŲ AIDAS BRAZILIJOS". (Nuo 1930 metų "Birutės" spaustuvė iš Visconde de Parnaiba, persikėlė ant Rua da Moóca, - AD.). Laikraštį skaičiau visada, bet su Konstantu Ucku, spaustuvės savininku ir šiuo laikraščio redaktorium Antanu Dutkum jokios draugystės neturėjau. Pažinojau juos tik iš matymo. Kilo mintis kreiptis į šiąją įstaigą, kuri galėjo mane išgelbėti iš susidariusios keblios padėties. Bet kur drąsa?! Susidarė dilema "ar būti, ar nebūti", — ar atsisakyti savarankiško pragyvenimo ir vėl eiti siuvyklon svetimiesiems dirbti, ar, nusižeminus, kreiptis pas nepažįstamą žmogų ir prašyti pagalbos. Lietuvos kaimo žmonės sakydavo, — "Jei vilko bijai, tai neik į mišką". Apsigalvojęs įgavau drąsos ir nuėjau "Lietuvių Aido Br." redakcijon. Išsipasakojęs savo padėtį, ir kokiu reikalu atėjau į redakciją. Žmogus, K. Uckus, išklauses mano apgailėstavimus susidariusia padėtimi, be svyravimų pasirašė fiadorium. Tuo akimirksniu pastebėjau K. Uckaus pasitenkinimą, kad galėjo padėti savo tautiečiui, pirmą sykį pas jį atėjusiam, o aš pats pajutau neapsakomą džiaugsmą ir mano gyvenimui laimę, kad galėsiu įvykdyti savo svajonę — atsidaryti nuosavą rūbų siuvimo dirbtuvę. Dirbtuvę ir jos gaminius užregistravau "Kauno" vardu. Ji ilgus metus veikė ant rua Duque de Caxias, pristatydamai rinkai "Kauno" išdirbinius. Prasi gyvenau. Iš čia persikėliau ant rua São Caetano, įsigijau namus ir dar ilgai aptarnavau savo gaminius visuomenę.

Konstantas Uckus man ištiesė ne vieną, bet abi rankas ir pastatė mane ant kojų žygiuoti pasirinktu keliu. Neapleidau jo. Keliavau juo visą savo jaunystę iki senatvės, pakankamai materialiai sustiprėjęs ir laimingai šeimyninį gyvenimą sukūręs. Vedžiau Emiliją Ambrozevičiūtę, išauginome ir išmoklinome du sūnus: Juozą (José), šiandieną daktaras ir Luiz — inžinierius. Jau sulaukęs senatvės su didele pagarba ir dėkingumu, visados menu Konstantą Uckų, jau mirusį, lietuviško laikraščio "Lietuvių Aidas Brazilijoje" leidėją, kuris padavė man savo ranką sunkioje valandoje. Juozas Šlikta

CURSO  AUDIOVISUAL

**DO IDIOMA LITUANO
POR CORRESPONDÊNCIA**

Facilidade de aprendizado — Acompanha fitas cassettes

Para maiores informações

Caixa Postal 4421
01000 São Paulo, SP.

Fone: 273-0338

Rua Juatindiba, 28
03124 São Paulo, SP.

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

"LIETUVIŲ AIDAS BRAZILIJOS"

(tęsinys iš praeito nr.)

Pasirodžius naujam laikraščiui, redakciją užplūdo sveikinimų ir linkėjimų banga. Laikas buvo nepalankus dar vieną laikraštį leisti, greta jau antrus metus einančio "Lietuvis Brazilijoje", tačiau, atsižvelgiant į jo apibrėžtą kryptį ir siauro nusistatymo gvildenti kolonijos reikalus, negalėjo patenkinti didesnės skaitytojų dalies, todėl su entuziazmu buvo sutiktas "Lietuvių Aidas Brazilijoje" ir kasdien didėjančio skaitytojų skaičiaus, moraliai ir materialiai buvo remiamas. Tas labai džiugino leidėjus; didžiausio nedarbo metu tai buvo didelė moralinė paspartis ir padrąšinimas nenuleisti rankų. Kad ir "L. Aido Br." pirmtakūnas, iš pirmojo pasimatymo, pranašavo "Garso" likimą, tačiau tas neįvyko per visus gyvenimo vienuoliką metų. O daug kas geidė, kad tas įvyktų. "Lietuvių Aidas Brazilijoje" savo pirmajame žody pasisakė, jog ištikimai tarnaus vienodai visiems visuomenės sluoksniams bei jų grupėms, — kas gero, tas gėris bus rodomas ir keliamas kaip pavyzdžiu, o kas pikta, kenksminga, — negailestingai viešai bus plakamas, nekreipdamas savo dėmesio iš kokio pašalio tai rodytųsi.

Dėl pranašavimo "Garso" likimu, "L. Aidas Br.", dar pirmosiomis savo gyvenimo dienomis, susilaukė užuojautos ir besąlyginės paramos. Pradėjus veikti, Bom Retiro rajone, "Žiburio" draugijai, ji pažadėjo laikraštį remti. Tuo draugija suorganizavo meno sekciją kuri pasivadino Spaudos Bendrovės "Aido" meno sekcija. Ji daug yra parėmusi laikraštį. Gaila, kad neilgai Žiburiui ir jos Meno sekcijai teko gyventi. Vidujiniai nesutarimai sužlugdė Žiburio veikimą, tuo metu tirščiausiai lietuviais apgyventame rajone. Turėjo įsikišti administratyviniai valdžios organai ir 1935 metais draugijos veikimas laikinai tapo suspenduotas. Ėjo tada gandai, kad tai buvo padaryta tikslu pakenkti "L. Aidiui Br.", pridėdant savo "pirštą" "lietuviškiems namams" iš Bandeirantes. Gandai ir liko gandai...

1930 met. liepos 2 d. redakcija gavo pranešimą, jog tą pačią dieną į Rio de Janeiro atvyko Lietuvos Generalinis Konsulas Prof. Tadas Daukantas. Nors "Lietuvių Aidas Brazilijoje" nemirė iš meilės dėl esamos Lietuvoje tautininkų diktatūros, kaip ne-



Lietuvių Kultūrinės organizacijos "Žibury" Meno Sekcija, pasivadinus B-vės Aido Meno sekcija, daug prisidėjusi prie laikraščio. Sėdi trečias iš kairės į dešinę "Lietuvių Aidas Brazilijoje" redaktorius Antanas Dutkus ir ketvirtas iš kairės Stasys Tolutis, Žiburio draugijos pirmininkas.

sišypsojo jokioms kitoms diktatūroms, tačiau, kaip valstybės, o kartu ir mūsų visų Brazilijoje gyvenančių lietuvių atstovą, pasveikino jį ir palinkėjo sėkmės jo misijoj. Liepos 5 d., Prof. (buvęs generolu), Tadas Daukantas prisijuntė padėkos telegramą: "Lietuvių Aidas Brazilijoje" Redakcijai ir Administracijai. Nuoširdžiai dėkoju Lietuvių Aidas Brazilijoje Redakcijai ir Administracijai už sveikinimo telegramą mano atvykimo dienoje į Rio de Janeiro. T. Daukantas, Lietuvos Generalinis Konsulas Brazilijoje".

Su šia Lietuvos įstaiga, "Lietuvių Aidas Brazilijoje" palaikė gerus santykius iki Gen. Konsulo išvykimo. Jisai nesikišo į čia veikiančias lietuvių organizacijas, neskaldė kolonijos, neskirtė jos į gerus ir blogus, į lojalius ir nelojalius lietuvius ateivius, dėl pasiskaidymo Lietuvos diktatūros atžvilgiu. Prof. T. Daukantas, begyvendamas Brazilijoje, įsigijęs buvo kavos fazendą (dvarą). Karui baigiantis iš Lietuvos pateko Argentinon, kur, to meto spaudos pranešimais, mirė prieglaudoj neturte.

Nežiūrint to ir kito, "L. Aidas Br." vis daugiau plėtėsi kolonijoje, vis didesnį skaitytojų, o taip gi, ir bendradarbių skaičių prie savęs prisitraukė. Plačiai informavo apie Lietuvą, davė daug žinių įvairiais klausimais iš už-

sienio, aprašinėjo vietos darbininkų kovą su nedarbu ir gvildeno besiformuojančius lietuvių tarpusavio santykius dėl mokyklų, organizacijų, švietimo ir bažnyčios, neaplenkiant, žinoma, ir čia esamos Lietuvos valdžios

įstaigos, — konsulato ir jo tarnautojų laikysena kolonijos atžvilgiu. Laikraštis pirmuose žingsniuose, informuoja iš Lietuvos apie buvusios "Alfos" bendrovės vadų bylą, kuri jau nagrinėjama Kauno teisme. Kaltinamųjų suole svarbiausi kaltininkai, pagal liūdininkų parodymus, yra Jagučiauski, J. Laskauskas, V. Kirštainas ir kt. (Mes juos pažinojome kituose aprašymuose). Jie kaltinami apgavyste, nes sudarę "Alfos" bendrovę, apgaudinėjo žmones Lietuvoje, o taip pat ir Brazilijoje. Kaltinamajame akte prokuroras, tarp kita ko, sako teisėjams: "Alfos" bendrovė visokiais būdais stengėsi suvylioti žmones važiuoti Brazilijon, ėmė iš jų pinigus, falsifiko dokumentus, kurie nebuvo atlikę karinę tarnybą, bet daugumoje jų visiškai neišvežė. "Alfos" bendrovė, veikdama Kaune, pardavinėjo žemes Brazilijoje kolonizuotis Nova Lituânia fantastiškoje kolonijoje. Apie kolonizacijos gerybes jie varė visoje Lietuvoje šitokią propagandą: "Brazilijoje žemės ūkis duoda didelį derlių, bulvės užaugančios per 25 dienas, kviečiai povi-

Lietuvio Viktoro Lukavičiaus

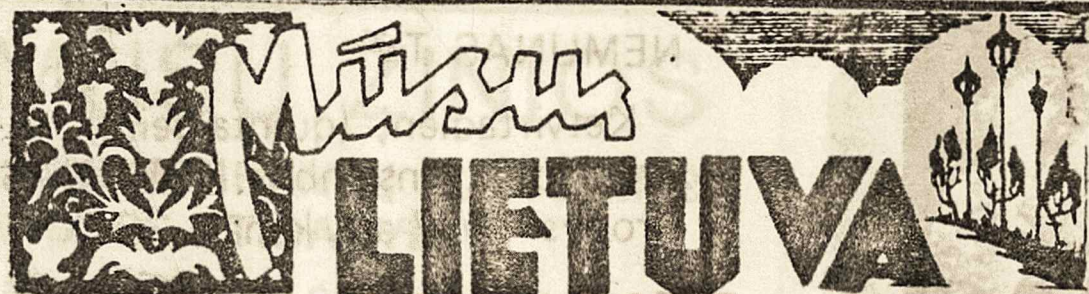
RESTORANAS VITUS

Lietuviški ir europietiški valgiai

MALONUS PATARNAVIMAS

Rua Espirito Santo, 118 Tel. 441-6846

SÃO CAETANO DO SUL



EM PORTUGUES

NR. 25 (105)

DIA DE ORAÇÕES PELA LITUÂNIA

"Hoje, em todo o Brasil, a pedido de Dom Luciano Mendes de Almeida, Secretário

geral da CNBB, será um dia de orações pelo povo lituano", comunica Dom Pedro Fedalto, Arcebispo de Curitiba, aos seus fiéis através de semanário VOZ DO PARANÁ.

Alguns outros bispos do Brasil quiseram

expressar também pessoalmente na carta ao Pe. Pr. Gavénas, presidente da União do Clero Lituano no Brasil seus sentimentos de solidariedade com o povo lituano.

A imprensa de São Paulo também deu informações sobre a Lituânia em ocasião deste Dia. Isso foi em particular o mérito de Al. Valavičius, presidente da Brazilijos Lietuvių Jaunimo Sajunga, o qual forneceu à imprensa de boas e condensados serviços jornalísticos.

PÁG. 12 — FOLHA DA TARDE — São Paulo, quinta-feira, 9-6-1983

NOTICIÁRIO GERAL

LITUANOS LEMBRARÃO VÍTIMAS DOS SOVIÉTICOS

O Dia de Oração pela Lituânia será lembrado com a realização de uma missa na Catedral da Sé, no próximo dia 12, às 10h30, oficiada pelo bispo d. Luciano Mendes, secretário-geral da CNBB. A cerimônia religiosa tem o objetivo de cultivar a memória dos milhares de lituanos e pessoas de outros povos que foram deportados e mortos pelos soviéticos.

A Aliança da Juventude Lituano-Brasileira, através do seu presidente Alexandre Valavicius, compôs um relato histórico da desgraça que se abateu sobre a nação lituana há 42 anos, quando se iniciou a deportação em massa, para as terras geladas da Sibéria, da população lituana pelos soviéticos, um ano após terem ocupado criminosamente esse pequeno país europeu, a Lituânia. Os demais países bálticos, a Letônia e Estônia, nessa mesma época também sofreram, de forma idêntica, cruel e sangüinária violência perpetrada pelo colonialismo soviético.

GENOCÍDIO COMUNISTA

Na noite do dia 14 para 15 de junho do corrente ano, transcorre o 40.º aniversário de um dos mais tenebrosos crimes de genocídio praticados pelo comunismo soviético — de onde deriva todas as outras correntes comunistas — contra os povos cristãos da Lituânia, Letônia e Estônia.

"Naquela noite — rememoram os lituanos — tenebrosa do ano de 1941, o poderoso aparelho das tropas da polícia política do governo soviético invadiu milhares de residências das vítimas, as quais, sem pressentir qualquer sinal do seu infortúnio, foram acordadas do seu sono tranquilo e, sob a mira de fuzis e balonetas, transportadas para vagões de gado, a fim de ultimar a obra de deportação para os lugares desertos da Sibéria. Nessa primeira ação de desterro em massa na Lituânia, executada sob as ordens

diretas do Comissariado Popular de Assuntos Interiores ("NKVD") em Moscou, foram expatriados, numa única noite, 100 mil' pessoas aproximadamente, durante uma razia policial de sobressalto por tropas especiais, que operaram simultaneamente nos três países bálticos, que contavam, juntamente, com uma população de seis milhões de almas".

"O dia 14 de junho passou para a História como o Dia de Luto Nacional dos Povos bálticos. Poucas são as famílias lituanas, letonianas ou estonianas que, escapando do desterro, foram poupadas de não terem sido enlutadas pelo infortúnio de seus parentes próximos. Ao evocar a memória das vítimas, os lituanos emigrantes e seus descendentes, espalhados em vários países do mundo, apelam aos povos livres, por obrigação de sobreviventes, denunciando os crimes soviéticos de genocídio, qualificados sob este nome na

Convenção das Nações Unidas em 9 de dezembro de 1948."

Destaca a Aliança da Juventude Lituano-Brasileira que, "não apenas os países bálticos foram vitimados pelos crimes de genocídio, visto que em outras regiões sob o domínio soviético já se verificaram análogas ações de punições humanas em massa, e estas continuam a se repetir. Dentre outros exemplos do passado, quando nações inteiras sucumbiram à dominação comunista pela força das armas, como foi o caso da Polônia, Hungria, Checoslováquia e Romênia, também na atualidade as agressões e genocídios se repetem, a exemplo do Afeganistão, Angola, Moçambique, onde são usados como esbirros de sua força policial os cubanos amestrados pelos soviéticos, como é exemplo o extermínio dos índios misquitos da Nicarágua, que são trucidados pelos marxistas-sandinistas, simplesmente por se oporem aos desígnios comunistas.

O — O ESTADO DE S. PAULO

Lituanos lembram repressão russa

Os imigrantes lituanos no Brasil e em oito outros países relembram hoje as vítimas da invasão soviética na Lituânia, Letônia e Estônia. Na noite de 14 de junho de 1941, tropas da polícia soviética invadiram milhares de casas numa ação simultânea nos três países bálticos e deportaram cem mil pessoas em trens de carga fechados para os campos de trabalhos forçados na Sibéria. Os escolhidos foram cadastrados pelo Comissariado Popular de Assuntos Interiores, NKVD, soviético, entre membros dos partidos políticos proscritos, de organizações culturais, e policiais, funcionários públicos, dissidentes do Partido Comunista, padres, proprie-

tários de terras, empresários, banqueiros e familiares de presos.

Os três países ocupados pelos russos desde 15 de junho de 1940 tinham juntos uma população estimada em seis milhões de pessoas que sofreram uma socialização forçada, graças ao expansionismo soviético.

Nesse "Dia de Luto Nacional dos Povos Bálticos", respeitado nos Estados Unidos, França, Inglaterra, Alemanha Ocidental, Argentina, Austrália e Canadá, milhares de famílias bálticas que escaparam do desterro denunciaram os crimes da União Soviética. Segundo dados da Aliança da Juventude Lituano-Brasileira, com sede em São Paulo, 400 mil lituanos foram deportados ou mortos desde a invasão de 1940 até 1958. Outros grupos étnicos foram perseguidos pelos soviéticos entre eles 200 mil alemães da República Autônoma do Volga foram deportados em 1941; 71 mil karachais, em 1943; 425 mil chechenos e ingushis em 1944; 180 mil kabardinos e balkaris em 1944, das repúblicas do Cáucaso; 100 mil kalmyks da região costeira do mar Cáspio, em 1944; 300 mil tártaros da República Autônoma da Criméia, também em 1944.

Os imigrantes bálticos relembram hoje, também, a fuga de 12 milhões de alemães e a transferência de milhares de poloneses em 1945, o massacre de 4.500 oficiais poloneses na floresta de Katyn e de outros

11.500 prisioneiros de guerra levados não se sabe para onde. Repudiam a repressão à insurreição húngara em 1956, a invasão da Checoslováquia em 1968 e a ocupação militar do Afeganistão em 1979.

No último domingo, a Aliança da Juventude Lituano-Brasileira, a Comunidade Lituano-Brasileira e a União do Clero Lituano na América Latina assistiram uma missa celebrada por dom Luciano Mendes na Catedral de São Paulo em memória dos heróis anônimos da repressão russa.



NEMUNAS NA TV

Quinta feira (30.VI), às 9 horas, o conjunto NEMUNAS vai se apresentar na TV, canal 7, com danças folclóricas lituanas.

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ (tęs.)

mui priņoksta per 3 mėnesius, vasarą jus galima sėti per metus 5 kartus. O dėl jaunųjų mergaičių, kurios ūkininkauti nepanorėtu, jos labai greitai ir labai gerą karjerą susidaryti gali, nes Brazilijoje yra labai daug turtingų, nevedusių vyrų, kurie jaunų mergaičių tikrai laukia". Teismas tęsėsi ilgai. "Lietuvių Aidas Brazilijoje" nepasako, kaip baigėsi byla ir kokios baismės nusikaltėliams buvo paskirtos, žinoma tik, kad "Alfa", ilgai veikusi Kaune Laisvės alėjoje, buvo uždaryta.

(bus daugiau)

CURSO

AUDIOVISUAL
DO IDIOMA LITUANO
POR CORRESPONDÊNCIA
C.P. 4421-01000 S. Paulo, SP

